

150 PAROHIA BRUSTUROASA

12
80
72
11

PREOT CONSTANTIN POPA • LILIANA ATOMULESE

Filocalia

PAROHIA
BRUSTUROASA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Design & DTP: Arhid. Alin-Vasile GOGA

PREOT CONSTANTIN POPA
LILIANA ATOMULESE

PAROHIA BRUSTUROASA

Monografie tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Părinte
IOACHIM,
Arhiepiscopul Romanului și Bacăului

PRECUVÂNTARE

„Aduceți-vă aminte de mai marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința” (Evrei 13, 7)

Plecând de la cuvintele inspirate ale lui Pavel, Apostolul Neamurilor, ne dăm seama de importanța cinstirii memoriei înaintașilor și urmării exemplului lor pentru cei de azi și de mâine. Nu avem dreptul să uităm, ca nu cumva să fim uitați. Nu trebuie să fim nepăsători la trecutul atât de bogat sufletește, de hărnicia și dărnicia străbunilor. Consider că este imperativ pentru noi să păstrăm cu sfințenie cele realizate cu atâtea jertfe și sacrificii de înaintași și să le aducem în fața tinerei generații.

Cum bine știm, prezentul și viitorul sunt determinate de trecut. Fără cunoașterea temeinică a trecutului, viitorul poate fi călăuzit

de o amnezie dirijată, iar prezentul se poate prefigura ca o viață fără țel. Trebuie să arătăm celor de azi că evlavia neamului românesc și credința lui puternică în Dumnezeu l-au făcut, chiar și în cele mai vitrege momente ale istoriei, ctitor de locașuri sfinte. Bisericile au însemnat permanent locul de întâlnire, în mod tainic și plenar, al omului cu Dumnezeu.

A trecut un veac și jumătate de la sfințirea Bisericii „Nașterea Maicii Domnului” din Brusturoasa, frumoasă așezare pe valea Troțușului. O vatră românească cu oameni vrednici, greu încercați de vremuri, dar conduși de păstori sufletești cu iubire de Dumnezeu, râvnă de cele sfinte și dragoste de semeni. Este de apreciat osteneala părintelui Constantin Popa, actualul păstor, și a colaboratorilor săi să întregască frumosul eveniment al anului 2021, când se împlinesc cei 150 de ani de la târnosirea bisericii, cu apariția unei colecții inedite. Mai exact publicarea a două monografii întocmite de înaintașii săi: „Monografia

parohiei Brusturoasa” scrisă de părintele Gheorghe Hanganu în anul 1915 și „Istoricul Bisericii Parohiale cu hramul Nașterea Maicii Domnului din satul Brusturoasa” scrisă de părintele Ioan Grigoraș în anul 1967. Din anul 1981 până în 2015 preot paroh a fost vrednicul și smeritul slujitor, părintele Vențel Balcanu, care se bucură azi de roadele muncii sale, acompaniindu-l părintește pe actualul paroh. Iar crezul părintelui Constantin Popa se încadrează în sfatul Psalmistului David: „Câte am auzit și am cunoscut și câte părinții noștri ne-au învățat. Nu s-au ascuns de la fiii lor, din neam în neam,Ca să-și pună în Dumnezeu nădejdea lor și să nu uite binefacerile lui Dumnezeu și poruncile Lui să le țină.. ” (Psalmul 77, 3-9)

Pr. Lect. Dr. Daniel ENEA

MONOGRAFIA PAROHIEI BRUSTUROASA

Prilejurile fericite, dacă nu ar apărea, ar trebui să fie create de către noi.

Insă, de data aceasta, locuitorii comunei Brusturoasa, mai exact creștinii ortodocși din localitate, au ocazia să sărbătorească o aniversare importantă. În acest an 2021, se împlinesc 150 de ani de la sfințirea actualei biserici parohiale „Nașterea Maicii Domnului”, care are hramul în ziua de 8 septembrie. Însă, de fapt sărbătoarea este dublă, deoarece tot în acest an se împlinesc și 165 de ani de la punerea pietrei de temelie a bisericii de lemn care a avut același hram, iar locul în care se înălța, este același cu locul

în care se găsește biserica în zilele noastre. Așadar, pe temelia vechii biserici, a fost înălțată cea care încă mai dăinuiește și azi, prin îndurarea bunului Dumnezeu. Iată un bun prilej de rememorare a câtorva fragmente din istoria parohiei Brusturoasa, frânturi pe care am reușit să le găsim după minuțioase căutări.

Așadar, o dată la câteva zeci de ani, se cuvine și este necesar să reînnoim și să adăugim noi informații despre comunitatea în care trăim, iar în acest caz, despre comunitatea ortodoxă din Brusturoasa.

Lucrări de acest gen s-au mai făcut, din fericire pentru noi. Trebuie menționată neapărat „Monografia bisericii Brusturoasa”, scrisă de părintele sachelar Gheorghe Hanganu, în anul 1915, domnia sa fiind pe atunci preot paroh al Parohiei Brusturoasa. Lucrare foarte importantă, care ne ajută să ne dăm seama cum erau lucrurile pe atunci, nu doar din punct de vedere al vieții religioase, dar

și al așezării geografice, completate cu diverse observații interesante despre comunitate.

O altă lucrare valoroasă este și „Istoricul Parohiei Brusturoasa”, scrisă de preotul paroh, iconom Ioan Grigoraș, în anul 1967, ca de altfel și cele două pagini de „Raport de activitate – pe lunile mai-septembrie 1968”, scrise tot de domnia sa. O completare interesantă aflăm tot de la părintele Grigoraș, citind cele scrise într-un text adresat unui superior al său, cândva în anul 1970. Din aceste lucrări vom afla detalii interesante, pe măsură ce vom parcurge istoricul bisericii „Nașterea Maicii Domnului”, dar și al parohiei Brusturoasa.

Atunci când spunem Parohia Brusturoasa, ne gândim strict la biserica din centrul comunei. Însă, în urmă cu aproape două sute de ani, dar și mai târziu, lucrurile erau destul de diferite. Ce e drept, și locuitorii din zonă erau mult mai puțini. De aceea, bisericile erau și ele mai puține, iar preoții oficiau slujbe la câte două, sau chiar trei biserici, evident, prin

rotație. Așa era și cazul parohiei Brusturoasa, care avea ca filiale biserica „Tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul” din Palanca, dar și Schitul „Pogorârea Sfântului Duh” din Cotumba.

Informațiile despre aceste filiale le vom afla la sfârșitul acestei lucrări, deoarece acolo vom reproduce integral și „Monografia parohiei Brusturoasa” scrisă de părintele Gheorghe Hanganu, dar și documentele scrise de părintele Ioan Grigoraș, adică „Istoricul”, „Raportul de activitate” și acel text către un superior.

Mai întâi vom lămuri câteva din informațiile aflate despre biserica centru Brusturoasa, cea a cărei aniversare o sărbătorim acum.

Despre aceasta, cea mai veche referire pare a fi cea care ne spunea că în 1856 a început construcția unei biserici din lemn, lucrare terminată în 1859.

Însă, citind istoricul scris de părintele Ioan Grigoraș, aflăm că în acest loc exista o

biserică de lemn încă din anul 1837. Sursa de informare a sfinției sale era revista „Ateneu”, care în anul 1932 prezenta cititorilor o listă a bisericilor de lemn din județul Bacău. Nu știm ce preot oficia în acea biserică, deși părintele Ioan Grigoraș crede că preot era același Vasile Hanganu. Pe de altă parte, vom găsi informația că în satul Goioasa biserica fusese construită în anul 1837, iar acest sat aparținând de comuna Brusturoasa, se putea face o confuzie. Poate într-o bună zi vom lumina aceste nelămuriri, însă ni se pare important că pe aici oamenii respectau și iubeau credința creștin-ortodoxă.

Revenind la anul 1856, aflăm din relatările preotului Gheorghe Hanganu că în acel an a început construcția bisericii cu hramul „Nașterea Maicii Domnului”, sărbătoare care în calendarul creștin ortodox se prăznuiește în fiecare an în data de 8 septembrie. La acel an, paroh era preotul Vasile Hanganu, unchiul celui ce avea să devină preotul Gheorghe Hanganu. O familie de preoți care și-a

adus o contribuție extrem de importantă în comunitatea din Brusturoasa.

Așadar, construcția bisericii începută în 1856, din lemn, este terminată cu ajutorul comunității în anul 1859. Atunci are loc sfințirea lăcașului, ceremonie la care participă și Arhiepiscopul Nectarie Hurmuziu, locțiitor de episcop la Roman. Din monografia sa, preotul Gheorghe Hanganu ne lasă de înțeles că în acel an 1859, la sfințirea bisericii, tot preotul Vasile Hanganu ar fi fost paroh.

Nu am găsit încă vreo informație despre ce s-a întâmplat cu preotul Vasile Hanganu, poate că a plecat la cele veșnice în următoarea perioadă. Spunem asta pentru că, pentru anul 1863 am aflat despre un alt preot, mai exact Ion David.

Din excepționala lucrare scrisă de domnul învățător Nicolae Volmer, numită „Monografia școlii Brusturoasa”, aflăm lucruri foarte interesante care mai aduc puțină lumină în

căutările pe care le facem. Așadar, domnia sa a cercetat la Arhivele Statului din Bacău „Registrul Mitric pe 1863” al parohiei Brusturoasa. Acest document conține trei părți:

- Condica pentru botezați (născuți), în număr de 25;
- Registru pentru căsătoriți, în număr de 10;
- Registru pentru morți, în număr de 7.

Toate acestea poartă semnătura preotului Ion Davidu, numele său de fapt citindu-se David. În toate documentele acelor vremuri, când se făcea transferul de la grafia chirilică la grafia latină, apăreau diverse litere care, având anumite accente se citeau diferit, altele erau mute, mai ales „u” așezat la sfârșitul cuvântului.

La rubricile aferente persoanelor decedate, părintele David a trecut și cauza morții: Lungoare (lingoare sau febră tifoidă), friguri, bătrânețe, gâlci. Din cele șapte decese, unul a fost până la 5 ani, două între 5–25 de

ani, două între 25–50 de ani și două peste 50 de ani. Pe acte se găsește sigiliul bisericii cu imprimarea: Principatele Unite, Protoieria de Bacău, Secția II – 1863.

Încercând să așezăm lucrurile într-o ordine cronologică, în 1864 îl găsim menționat pe preotul Neculai Teodoreanu, deși informația nu ne spune că ar fi fost paroh.

Așadar, referirea la preotul Neculai Teodoreanu o găsim în „Monografia școalei primare Ioana R. Rosetti” scrisă de directorul acesteia, domnul Alexandru Bălăuță, în anul 1915. Domnia sa ne spune că:

„Școala din Brusturoasa a fost înființată în 1864 și a fost pusă sub conducerea preotului N. Teodoreanu, care a funcționat în această calitate până la 1873. [...] Pe acele timpuri, neaplicându-se obligativitatea, frecvența era foarte redusă. Preotul fiind foarte ocupat – deoarece îndeplinea și funcțiunile de consilier comunal, perceptor și accizer la patru comune – învățământul se făcea la început prin sistemul monitorial, copiii fiind încredințați spre instruire dascălului Simion Lascăr”.

Despre părintele Neculai Teodoreanu știm câteva lucruri, aflate de la urmașii săi care mai trăiesc în zilele noastre. El provenea din satul Palanca, fiind fiul unui dascăl Toader sau Teodor. Împreună cu un frate, au fost dați la una din școlile acelor ani 1840

– 1850, poate la Tg. Ocna, ori la Bacău. Pe atunci oamenii nu aveau acte de identitate. Singurele mențiuni despre existența lor erau cele din registrele mitrice ale bisericilor. Așa încât cei doi frați, ajunși la școală departe de casă, nu au știut să spună un nume de familie. Iar acel institutor care i-a trecut în registru i-a „botezat” Teodoreanu, după numele tatălui. Unul, Neculai, avea să devină preot, iar celălalt, Alexandru, avea să devină avocat, procuror și chiar primar al Iașului. Alexandru va fi bunicul scriitorilor Ionel și Păstorel Teodoreanu. De fapt, numele lor de familie era Popovici. Însă, din frații rămași acasă, poate vreo patru, doi au fost înfițați familiei Cojocar. Restul au rămas cu numele Popovici. O poveste demnă de un roman de secol XIX.

Revenind la parohia Brusturoasa, următoarea referire este cea care ne spune că în anul 1871 se termină construirea unei noi biserici, sub conducerea preotului Neculai Teodoreanu, cu ajutorul locuitorilor,

pe cheltuiala comunei, primar fiind atunci Gheorghe Tunaru. Acest lucru a fost necesar, deoarece vechea biserică de lemn se depreciase. În imaginea alăturată, putem vedea cum arăta biserica în 1910, deci înainte de anul 1912 când a fost construit pridvorul. La acea vreme încă mai avea acel turn de deasupra altarului. După mulți ani, se pare că părintele Ioan Grigoraș l-a desființat, poate fiindcă a putrezit, ori poate că a fost deteriorat de bombardamentele dintr-unul din cele două războaie.

Din cercetarea documentelor de arhivă, am aflat că în anul 1888, preotul Neculai Teodoreanu preia și biserica „Tăierea Capului sf. Ioan Botezătorul” din Palanca, după ce parohul din acel sat, Alexandru Roșu, murise. Biserica din Palanca își pierde rangul de parohie independentă, devenind filială a parohiei Brusturoasa, statut pe care îl va avea până în anul 1930.

Tot din documente găsite în arhive, mai exact Revista periodică eclesiastică: „Biserica Ortodoxă Română” pe anul al XI-lea (1887-1888), găsim un „Tablou statistic”, care ne spune că parohia Brusturoasa, din Plasa Tazlăul de Sus, avea următoarele biserici:

- Biserica din centru „Nașterea Maicii Domnului” cu: 168 de familii cu 659 de suflete, 1 preot, 2 diaconi, 1 cântăreț;
- Biserica „Schitul Cotumba” cu: 100 de familii cu 373 de suflete, fără preot, 2 diaconi, 1 cântăreț;

- Biserica „Tăierea Capului sf. Ioan Botezătorul” din Palanca: 107 familii cu 335 de suflete în satul Palanca și 34 de familii cu 170 de suflete în satul Ciugheș, fără preot, cu 2 diaconi și 1 cântăreț.

Aici am considerat interesant de explicat, pentru necunoscători, ce rol are un diacon. Pentru aceasta am reprodus explicația găsită pe site-ul orthodoxwiki.org:

„Diaconul este ajutorul preotului și episcopului în slujbele bisericii și îi ajută la săvârșirea tainelor. Totuși, un diacon nu poate săvârși slujbele de unul singur. Cu binecuvântarea preotului sau a episcopului care slujește, diaconul conduce comunitatea prezentă în rugăciunile colective și citește din Sfânta Scriptură în timpul slujbelor. De asemenea, el este responsabil de amenajările necesare în timpul slujbirilor publice și îi atenționează pe oameni la momentele necesare.

În plus, diaconul mai poate realiza și alte sarcini legate de viața Bisericii, din când în când, cu binecuvântarea și sub îndrumarea preotului sau episcopului său. Un diacon poate primi binecuvântare de la episcopul sau preotul său paroh să împartă Sfânta Euharistie credincioșilor, fie din al doilea potir la Sfânta Liturghie obișnuită (atunci când slujește un preot), fie la slujba numită obednița care se slujește atunci când preotul este absent. Cu toate acestea, în niciunul din cazuri, diaconul nu sfințește Sfintele Daruri de unul singur.”

Puțin mai târziu, în anul 1890, aflăm din Revista Periodică Eclesiastică, anul al XIV-lea, nr. 5 că vine în vizită pe la toate bisericile și mănăstirile din județul Bacău, protoiereul Th. Atanasiu, care întocmește un: **„MEMORIU – de starea bisericelor și a parohiilor din Județul Bacău”**. Văzând frumusețea textului, am găsit de cuviință să transcriem partea din memoriu referitoare la comuna Brusturoasa, care avea la acel moment două parohii, cu 5 biserici:

„Comuna Brusturoasa, al căria cel dintâi sat se numește Goiasa. Biserica poporului este de lemn, în stare bună, durată în anul 1837 de poporâni, prin stăruința Preotului Andrei, după cum arată pomelnicul ctitorilor. De asupra ușei a avut veleatul săpat în ușor, dar cu ocazia reparației din anii conteniți, din neglijență s-a astupat cu scânduri.

Mergând de la Goiasa înainte, cale de 7-8 kilometri, pe malul stâng al Trotușului este satul Sulța, cu o populație de 64 contrib. orthod. Biserica de aici este de lemn, durată în anul 1853, de poporâni, după cum arată inscripțiile de la icoanele Împărătești.

Parohul ambelor sate este Lefter Bântu (fără curs).

Înainte de la Sulța, ca la trei kilometri, tot pe aceeași lature a Trotușului, se găsește satul Cotumba. La marginea satului spre răsărit, între munți și la cea mai frumoasă poziție este biserica Schitului Cotumba. Această bisericuță este de zid, în stare bună, făcută în anul 1771 de Paharnicul Grigore Crupeschi; lungimea ei este de șase metri, iar lățimea de cel mult trei metri. Prestolul nu este în Sf. Altar ci numai o masă așezată la fereasta din din fundul Altarului, carea servește de prestol. Aici cu

vr-o 80 de ani în umă a fost un schit de călugărițe, carele avea ca proprietate muntele numit Cotumba. Odată cu desființarea schitului s-a pierdut și acea rezeșie, iar biserica nu posedă astăzi nimic, ba nici chiar pământul acordat de legea rurală nu-l are. Prin prejurul bisericei a fost o livadă fel de fel de pomi roditori, care s-a devastat mai de tot, afară de câți-va meri, peri și pruni. Dintre chilia a rămas numai una în fața bisericei, iar cele-l-alte sunt o ruină. Când în anul 1882 am fost pentru prima dată în comuna Brusturoasa, Primarul comunei și Preotul mi-a împărtășit cu un fel de mulțumire sufletească, ideia ce aveau de a dărâma bisericuța, iar materialul să-l transporte în sat spre a clădi alta; la auzul acestora li-am răspuns categoric că nu li se va permite nici-odată, ci mai bine să acopere biserica și chilia esistentă. M-au ascultat; li-am mulțemit atunci, li mulțemesc și acum. Astăzi biserica este în stare bună și la a doua sau a treia sărbătoare se oficiază în ea S-ta Liturghie. Reproduc în tocmai inscripția de asupra ușei: „Acest sfânt locaș s-au făcut de Jupânul Grigore Crupeschi Vel Paharnic, în zilele prea luminatului Domn Grigorie Voevod, leat 7279”.

Poporul din Cotumba însumează cifra de 98 contribuabili ortodoxi. De la Cotumba ca la

1 kilometru în sus, pe latura dreaptă și stângă a Trotușului este satul Brusturoasa, reședința comunei. Biserica parohiei e de zid, în stare bună și curat întreținută, făcută în anul 1871 de comună. Următoarea înscripție de afară dovedește aceasta: „Acest sfânt locaș s-a făcut cu cheltuiala bugetului al comunei Brusturoasa, sub administrația Primarului Gheorghe Tunaru, 1871, Iulie 30”. Poporeni orthodoxi sunt în acest sat 146 contrib.

Cinci sau șase kilometri în sus, chiar la frontiera despre Austro-Ungaria este satul Palanca, unde este și vama. Biserica de aici este de lemn, în stare proastă în raport cu însemnătatea locului. Ea este durată la anul 1803 de către Jupânul Enea „spre pomenirea lui” după cum glăsuiește pomelnicul ctitorilor.

Populația din acest sat se urcă la 114 contrib. orthod. iar preot liturghisitor la cele trei biserici de mai sus este N. Theodoreanu (Sem. gr. I).”

După cum putem vedea, cifrele raportate în urmă cu doi-trei ani către episcopie sunt într-o-câtva diferite, însă în acele timpuri comunicarea era destul de greu de realizat și nici nu părea atât de importantă.

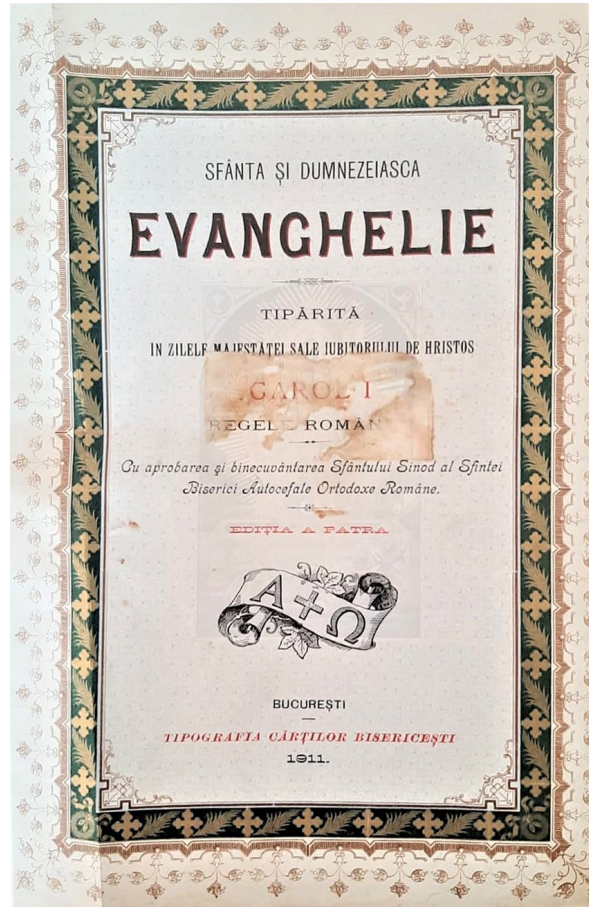
În anul 1897, are loc decesul prematur al preotului Neculai Teodoreanu, la doar 60 de ani. Următorul paroh al parohiei Brusturoasa devine preotul Gheorghe Hanganu, nepot (de frate) al preotului Vasile Hanganu. Se poate ca această familie de preoți, să își aibă rădăcinile în actualul cartier Hanganu al orașului Moinești. Acest lucru pare pertinent, datorită informației din M.O. nr. 35/15 mai 1916, care ne spune că acesta avea o moșie Urminișu-Hanganu, învecinată cu proprietatea N.D. Ghica.

În anul 1908, regele Carol I dă decret ca și preotul Gheorghe Hanganu, alături de alte zeci de preoți din țară, să fie decorat cu Medalia „Răsplata muncii pentru Biserică”. Această distincție a fost acordată pentru „munca ce au depus întru potolirea rășcoalelor din 1907”. Din această informație, se poate trage concluzia că și în Brusturoasa au fost revolte ale țăranilor. (M. O. nr. 139/20 septembrie 1908)

În anul 1909, aflăm că se face o reparație importantă, poate acoperișul, care necesită

mai multe fonduri și aprobări (de ex. Nr. 766/1909), reparație care se termină în același an. În ziua de 22 noiembrie 1909, se face slujba pentru deschidere, prin asistența Părintelui Protoereu Al. Cristea. (Jurn. Per. Eclesiastic)

Din acea perioadă, în arhiva parohială am găsit Sfânta Evanghelie. Pe pagina de gardă se poate vedea cum comuniștii, deși trecuseră 40 de ani de la tipărirea acesteia, au lipit niște bucăți de hârtie care să ascundă numele regelui Carol I. Dealtfel, în anii 1947-1948 comuniștii au obligat toți preoții, dar și toate cadrele didactice să îndepărteze orice urmă a monarhiei, indiferent unde s-ar fi aflat. Tatăl meu a rămas marcat pentru toată viața, de faptul că a fost obligat să rupă din abecedar pagina cu poza regelui. A plâns zile în șir după această blasfemie, deși avea doar 7 sau 8 ani.

În anul 1910 preotul Gheorghe Hanganu este numit să facă parte din „LISTA DEFINITIVĂ – De preoții și Diaconii din întreaga țară, cari constituiesc Colegiul Electoral pentru alegerea reprezentanților Clerului mirean în Consistoriul Superior Bisericesc pe anul 1910. (Jurnal Periodic Eclesiastic nr. 34/1910).

În anul 1912, Monitorul Oficial al României (nr. 54/9 iunie 1912) ne informează că primăria Brusturoasa scoate la o nouă licitație, lucrarea în valoare de 2000 de lei a construcției pridvorului bisericii din satul Brusturoasa. Cu această ocazie, au fost realizați și contraforții de susținere a clopotniței.

Tot în anul 1912, preotul Gh. Hanganu este desemnat să facă parte din aceeași „LISTĂ DEFINITIVĂ – De preoții și Diaconii din întreaga țară, cari constituiesc Colegiul Electoral pentru alegerea reprezentanților Clerului mirean în Consistoriul Superior Bisericesc pe anul 1912”, (M.O. nr 43/27

mai 1912), ca de altfel și în anii 1913, 1914, 1915,1916 (Jurnal Periodic Eclesistic – nr. 36/1912, editat de Biserica Ortodoxă Română), (M.O. nr 261/23.02.1913; nr. 262/22.02.1914; nr. 271/08.03.1915; nr. 256/17.02.1916). Acest lucru dovedește că părintele Gheorghe Hanganu era apreciat de către conducătorii bisericii din acele timpuri.

Din acea perioadă de început de secol, dar și de mai târziu, se păstrează în arhiva parohiei Brusturoasa mai multe Sfinte Antimisuri. Pentru cei care nu cunosc informații despre acestea, poate ar fi necesare câteva cuvinte de explicare. Conform site-ului ***Doxologia.ro***,

„Antimisul (antimension – gr. în loc de masă) este o năframă pătrată de in sau de mătase, având întipărită pe el icoana punerii în mormânt a Domnului. El este sfințit de episcopul locului cu Sfântul și Marele Mir și are în cusătura sa părțile de sfinte moaște, deoarece în primele veacuri creștine Bisericele se ridicau pe mormintele martirilor și este așezat

comunitate. În această poză îl regăsim pe părintele Gheorghe Hanganu, în mijlocul credincioșilor săi, cu prilejul „Zilei Eroilor”. Putem observa cum războiul care se încheiase abia de câțiva ani, lăsase în urmă oameni triști, copii săraci îmbrăcați în haine unele prea mici, altele rupte și cărpite. Pe toți însă îi unește credința, îi unește respectul pentru eroii neamului, eroi care erau părinții și frații lor.

În acele vremuri extraordinar de grele, în care oamenii abia aveau ce mânca, iar traiul în general era dificil de dus, credincioșii nu au uitat de nevoile bisericii. Iar biserica se pare că avea nevoie de clopote, acestea fiind necesare în viața comunității. Ele anunțau sfințele liturghii. Ele anunțau când cineva a murit. Ele îndepărtau, prin vibrația lor, norii de furtună. Nu am aflat ce clopote vor fi fost mai înainte, însă imaginile alăturate ne arată cum a fost înzestrată biserica cu clopotele care mai bat și azi în clopotniță.

B.O.R.		FIȘA DE OBIECT		ANEXA I	
2. DENUMIREA OBIECTULUI	Clopot	1. NR. INVENTAR		0640	
3. DEȚINĂTOR	Biserică	4. HRAM	Nasterea Măci		
5. ADRESA	BRUSTUROASA, com. BRUSTUROASA	6. JUDEȚ	Bacău		
7. AUTOR/ATELIER/SKOALA	Fabrica de clopote Oltuz București	8. DATARE	1925		
9. MATERIAL / TEHNICA	aliaj	10. STIL			
11. DESCRIERE Clopot din bronz 300 kg conform NEICOV cu inscripția Acest clopot s-a cumpărat de locuitorii Petrea Ababei cu soția sa Marghioala și Ioan Brad cu soția Elena în amintirea fiicelor lor Ileana și Catrina 1925					
12. DIMENSIUNI	-	13. NR. FILE	-	14. GREUTATE	300
15. PROVENIENȚA	achiziție	16. TITLUL DEȚINERII	proprietate		
17. LOC DE PĂSTRARE	clopotnița	18. STARE DE CONSERVARE	M		

B.O.R.		FIȘA DE OBIECT		ANEXA I	
2. DENUMIREA OBIECTULUI	Clopot	1. NR. INVENTAR		0630	
3. DEȚINĂTOR	Biserică	4. HRAM	Nasterea Măci		
5. ADRESA	BRUSTUROASA, com. BRUSTUROASA	6. JUDEȚ	Bacău		
7. AUTOR/ATELIER/SKOALA	-	8. DATARE	1920		
9. MATERIAL / TEHNICA	aliaj	10. STIL			
11. DESCRIERE Clopot din bronz 120 kg conform NEICOV cu inscripția Acest clopot s-a făcut cu cheltuiala preotului Gh. Hanganu parohul Bis. Brusturoasa in amintirea fiului sau sublocot. Ioan cazut in lupta in Valea Casinului in ziua de 29 iulie 1917 si s-a donat acestuia lacas de cult cu hramul Nasterea M. Domnului - 1920 iulie 4					
12. DIMENSIUNI	-	13. NR. FILE	-	14. GREUTATE	300
15. PROVENIENȚA	achiziție	16. TITLUL DEȚINERII	proprietate		
17. LOC DE PĂSTRARE	clopotnița	18. STARE DE CONSERVARE	M		

B.O.R.		FIȘA DE OBIECT		ANEXA I	
2. DENUMIREA OBIECTULUI	Clopot	1. NR. INVENTAR		0640	
3. DEȚINĂTOR	Biserică	4. HRAM	Nasterea Măci		
5. ADRESA	BRUSTUROASA, com. BRUSTUROASA	6. JUDEȚ	Bacău		
7. AUTOR/ATELIER/SKOALA	-	8. DATARE	1923		
9. MATERIAL / TEHNICA	aliaj	10. STIL			
11. DESCRIERE Clopot din bronz 75 kg conform NEICOV cu inscripția Acest clopot este donat de locuitorii Petre Gh. Taranu și soția sa Catrina Dumitru Gh. Taranu cu soția Elisabeta la 1923					
12. DIMENSIUNI	-	13. NR. FILE	-	14. GREUTATE	300
15. PROVENIENȚA	achizite	16. TITLUL DEȚINERII	proprietate		
17. LOC DE PĂSTRARE	clopotnița	18. STARE DE CONSERVARE	M		

Revenind la cronologia evenimentelor, aflăm din Monitorul Oficial al României nr. 081/11 aprilie 1926 că preotul Gheorghe Hanganu este numit, prin decretul regelui Ferdinand I, membru al Ordinului „Coroana României” în Grad de Cavaler. Cuvintele par de prisos, atunci când descoperi că un asemenea om de valoare era duhovnicul și păstorul comunității din Brusturoasa.

În anul 1930, aflăm tot din Monitorul Oficial al României, nr.41/20 februarie 1930 că, același preot econom Gheorghe Hanganu primește de această dată, tot prin decret regal, al Regelui Mihai I, medalia clasa I „Răsplata Muncii pentru Biserică”. Ne putem imagina cu ușurință că nu părintele Hanganu s-a propus singur pentru asemenea răsplată. Se pare că întregă sa carieră preoțească a fost observată și recompensată de conducătorii bisericii, pentru fapte pe care, pe unele le-am aflat, iar pe altele încă nu le-am descoperit, dar care cu siguranță au făcut cinste comunei Brusturoasa.

Deși nu am găsit încă nici un document care să certifice exact, se pare că în anul 1930 părintele Gheorghe Hanganu s-a pensionat, având venerabila vârstă de 73 de ani. Sfinția sa a mai trăit până în anul 1934. Nu se știu detalii despre ultimii ani ai părintelui Gheorghe Hanganu, ca de altfel nici despre viața sa. Singura referire am aflat-o din acea informație despre clopotul cumpărat de sfinția sa, în memoria fiului căzut pe front în 1917.

Revenind la acel an 1930, se pare că atunci au avut loc niște modificări organizatorice, lucru ce reiese din informațiile că biserica din Palanca a redevenit parohie, la conducerea acesteia venind preotul Gheorghe Gheorghiu și că la Brusturoasa tot din acel an, preot paroh a devenit părintele Ioan Grigoraș. De fapt, de pe piatra din cavoul părintelui Grigoraș aflăm că a devenit paroh, probabil oficial, de la 1 ianuarie 1931. Preotul Ioan Grigoraș avea să fie alături de comunitatea din Brusturoasa vreme de cincizeci și unu de ani, adică până în

anul 1981, când o moarte fulgerătoare l-a luat din sânul familiei și al credincioșilor.

Știm despre părintele Grigoraș că era de loc din comuna Asău, dintr-o familie numeroasă, care a mai dat cel puțin un preot, sau chiar alți doi. În anul 1956, îl regăsim pe unul dintre frații săi, invitat la slujba de sfințire a bisericii din Brusturoasa. Este vorba despre părintele Gh. Grigoraș, preot la biserica din Lăloaia.

Despre părintele Ioan Grigoraș, am aflat câteva lucruri chiar de la enoriașii pe care i-a îndrumat vreme atât de îndelungată. Părintele Grigoraș era un bun vorbitor, pregătindu-și cu mare grijă cele ce urma să le

spună enoriașilor. Pildele sale erau dezbătute mai apoi de oameni, când ajungeau acasă la familiile lor. Când cineva lipsea de la slujba de duminică, mergea pe la vecini să afle despre ce a fost predica din acea zi. Bătrânii povesteau că părintele Grigoraș era un bun gospodar și era apropiat de oamenii satului, pe care nu i-a lăsat singuri nici în vremurile de restriște al războiului. Atunci, vreme de câteva săptămâni, părintele a stat refugiat în munți împreună cu sătenii, timp în care satul a fost ras de pe fața pământului.

Așadar, în timpul celui de al Doilea Război Mondial, pentru că a fost reinstaurat punctul de grăniceri la Palanca, iar Brusturoasa redevenise vecină cu zona de graniță, în curtea bisericii a fost instalat comandamentul german. Ofițerii germani erau cazați pe la casele oamenilor mai înstăriți. Ei se purtau ca niște trupe de ocupație, locuitorii trebuind să accepte colaborarea cu ei. În acei ani, existau doar două aparate de radio în comună. Unul

la comandamentul din curtea bisericii, iar cel de al doilea acasă la Ghiță (al lui Ludwig) Volmer, tatăl doamnei învățătoare Stoian, acolo fiind cazat un ofițer neamț, poate chiar comandantul. Apoi frontulul s-a întors, iar acele trupe germane ce păreau pașnice au distrus satul în retragerea lor, pentru a îngreuna înaintarea trupelor române și sovietice. Atunci a fost dinamitat podul de la Gura Camencii, superba gară „Elie Radu”, plus șoseaua principală, împreună cu casele de lângă ea. Plus că începuseră bombardamentele din cele două părți inamice, așa încât restul satului a fost aproape în totalitate distrus.

După acea perioadă cumplită, a venit seceta din anul 1947. Efectiv oamenii mureau de foame. Unii se duceau în Banat, cu trenul „Foamea”, străduindu-se să cumpere făină ori mălai, ca să poată să își salveze copiii. Unii nu se mai întorceau murind pe drum, alții erau prădați de bani, ori la întoarcere, de sacii pe care îi cumpăraseră. Femeile

erau deseori victime ale acelor jafuri. Mulți bărbați muriseră în război, alții încă mai erau prizonieri, iar femeile rămase singure cu câte o casă de copii, nu reușeau să răzbească acea foamete. A fost o sărăcie atât de mare, încât nu se poate descrie în doar câteva rânduri.

Preotul Ioan Grigoraș, după cum am spus deja, a fost tot timpul aproape de comunitate. Legat de perioada secetei, în scrierile găsite de la părintele Grigoraș, sfinția sa nu a menționat o întâmplare specială, despre care auzisem de la oamenii din sat. Însă, părintele Vențel Balcanu, a ținut neapărat să o amintească.

Din presa vremii, aflăm că în acel an 1947, în urma solicitării credincioșilor, preoții și mai marii bisericii ortodoxe din Moldova au decis să plece într-o procesiune cu moaștele Cuvioasei Parascheva de la Iași, pentru a aduce ploaia de care era atâta nevoie. De altfel, a fost cea mai mare procesiune organizată vreodată cu moaștele acestei sfinte. Racla a fost însoțită prin județele Iași, Vaslui, Bacău,

Neamț și Baia, de către mai mulți clerici de la Catedrala Mitropolitană, în fruntea lor fiind arhimandritul Teoctist Arăpașu. Ca urmare a căutărilor prin documentele vechi ale parohiei, am avut bucuria de a găsi pe o pagină a Sfintei Evanghelii de la acea vreme, două însemnări referitoare chiar la această întâmplare. Una a fost scrisă de către părintele Grigoraș:

„Seceta din 1946 prelungindu-se și în anul 1947 Mitropolia de Iași a hotărât să poarte Sfintele Moaște ale Sfintei Paraschiva, să fie purtate în toată Moldova.

Sfânta a fost adusă și în această parohie și depusă în fața bisericii în ziua de 28 iunie. Spre seară, de unde nu ploase de mult timp, s-a pornit o ploaie mare, că soborul a hotărât ca Sfânta să fie dusă în biserică unde a stat pînă a doua zi, din cauza unei ploi torențiale.

Pr. I. Grigoraș”

Cealaltă însemnare de pe aceeași pagină, poartă chiar semnătura Arhimandritului Theodor Arăpașu, care însoțise racla în acel pelerinaj:

„Minunile săvârșite în drumul sfânt

La Berești-Bistrița – Roman când a intrat sf. raclă cu sfințitul trup al Cuvioasei în hotarul comunei a început să plouă.

Deasemenea în orașul Bacău după doi ani de secetă, a plouat timp de 4 zile după ce a fost pusă în Bis. Sf Ier. Neculai.

Mulți evrei din Bacău și Moinești sau închinat sfintei și au adus daruri de mulțumire.

Bolnavi mulți sau vindecat prin atingerea de trupul Sfintei.

Lucrători și muncitori cu intelectuali au purtat trupul sfintei cu mare evlavie.

- 1947 iunie 29 –

Arhim. Theoctist Arăpaș”

Nu știm cu siguranță de când este această poză, primită de la doamna Ecaterina Crețu, în care îi putem vedea pe cei doi preoți vecini, cel din dreapta fiind părintele Ioan Grigoraș, iar cel mai în vârstă fiind părintele Gheorghe Gheorghiu. Ar părea să fie anul 1947, după inscripția de pe cruce, deși este greu de descifrat.

Părintele Ioan Grigoraș era o persoană căreia îi plăcea ca lucrurile să fie consemnate. Tot pe o pagină a unei Sfinte Evanghelii, am găsit o relatare foarte interesantă, referitoare la o ninsoare ce se petrecuse în luna august

a anului 1949. Din păcate, nu am reușit deocamdată să găsim caietele de predici ale părintelui, care cu siguranță ar fi valoroase pentru cunoașterea vremurilor și a parohiei.

30 August 1949 astăzi mi s-a scris pe munte, că pădurea va calcară până aproape de sat. Muntele Cindariu, Căminuța și Păpău, au fost acoperit de zăpadă — I. Grigoraș.

În anii de început ai regimului comunist, părintele Ioan Grigoraș a fost urmărit de către activiștii excesiv de plini de râvnă, deseori refugiindu-se în clopotnița bisericii, ori pe unde va mai fi putut. Cauza era aceea că dumnealui se căsătorise cu o fiică de chiabur, așa cum erau numiți oamenii mai avuți din acele vremuri, mai exact din familia numită Țiței, așa cum scrie și în cavoul preotului Grigoraș. Într-un an chiar i-au confiscat toată agoniseala pe care o aducea la Brusturoasa cu carele cu boi. Prigoana a încetat după ce pământurile le-au fost confiscate de acel regim.

Anul 1956, a fost anul în care părintele Grigoraș a încheiat o etapă de renovări și reparații ale bisericii, reușind să picteze și interiorul acesteia. Pe o pagină din Sfânta Evanghelie a acelor ani, am găsit o consemnare interesantă a slujbei de sfințire, rânduri scrise chiar de către Episcopul Romanului și Hușilor, Teofil:

„ÎNSEMNARE

Astăzi, 23 septembrie 1956, am săvârșit sf. liturghie arhierască în parohia Brusturoasa cu ocazia resfințirii bisericii parohiale după pictarea din nou a bisericii. Din soborul impunător au făcut parte: P.C. inspector eparhial Pr. Grigore Balaban (Bacău); protopopul Vichentie Mocanu (Moinești); Pr. Ioan Matei (Tg. Ocna); Pr. Simion Hanganu sau Lunganu ????? (Comănești); Pr. Nicolae Lascăr (Asău); Pr. Constantinescu Gh. (Boiștea Dărmănești); Pr. Gh. Bânțu (Goioasa); Pr. Gh. Bânțu – Senior; pr. Gh. Misăilă (Agăș); Pr. Gh. Floreșteanu (Cotumba); Pr. Gh. Gheorghiu (Palanca); Pr. Pavel Curcuță (Coșnea); Pr. Spiridon Leonte

(Ghimeș); Pr. Gh. Grigoraș (Lăloaia) și Diaconii de la catedrala episcopală Sârbu și Arsenie Dumitrache. - Credincioșii participanți la marele praznic aparțineau tuturor parohiilor de pe valea Troțușului, - în număr de aproximativ trei mii de suflete - . Cuvântări au rostit la vecernie P.C. Pr. Grigorie Balaban și P.C. Pr. Ioan Matei, iar la sf. liturghie parohul locului și arhiereul liturghisitor. – Pictura murală și iconografică a săvârșit-o cu mare măiestrie pictorul Dumitru Irimescu din Piatra-Neamț. – Întreagă sarcina reparațiilor radicale la acoperiș, la ziduri și cheltuiala picturii a suportat-o jertfelnicia enoriașilor în frunte cu vrednicul și darnicul lor păstor sufletesc păr. Ioan Grigoraș care călăuzește această enorie cu râvnă și abnegație, de 25 ani, dela 1.I. 1931. – Cuvântarea chiriarhală a avut ca subiect prețul sufletului omenesc. – Fie bineplăcute Celui PreaÎnalt dimpreună cu jertfele bincredincioșilor donatori și laudele și cererile ce I se vor aduce într-însa.

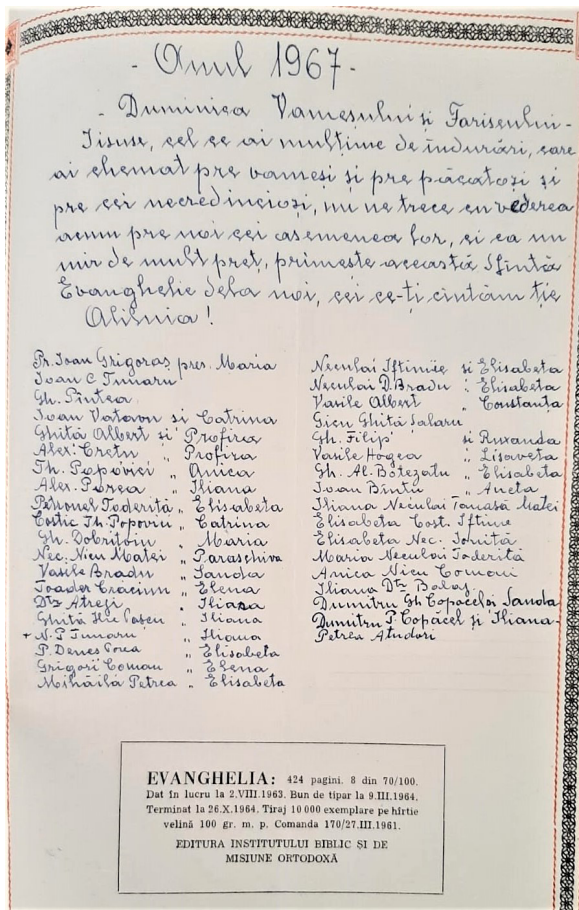
Episcopul Romanului și Hușilor,
Teofil”

Părintele Grigoraș a fost cel care a reușit să păstreze echilibrul în această comunitate atât de greu încercată de valurile istoriei, reușind cumva să îmbine cerințele bisericii ortodoxe, cu rigorile legilor comuniste care se străduiau să desființeze credința oamenilor în Dumnezeu.

În anul 1967, datorită unei hotărâri date de Ministerul Cultelor de la acea vreme, preotul Ioan Grigoraș a întomit un „ISTORIC” al parohiei Brusturoasa, care avea atașat un inventar complet al bisericii Brusturoasa din acel an. Decizie a autorităților de atunci, care se dovedește a fi foarte folositoare, pentru că toate comunele au reușit să facă un fel de radiografie a comunităților lor, ajutându-ne pe noi să reconstituim frânturi din istoria locurilor. Drept urmare, considerând că acest document este foarte important, ne-am gândit să îl reproducem și pe acesta la sfârșit, deoarece este complicat de găsit și ar fi păcat să nu îl cunoască toată lumea.

Tot în acel an 1967, credincioșii din parohie au strâns bani pentru cumpărarea Sfintei Evanghelii, după cum puteți vedea în imaginile alăturate.

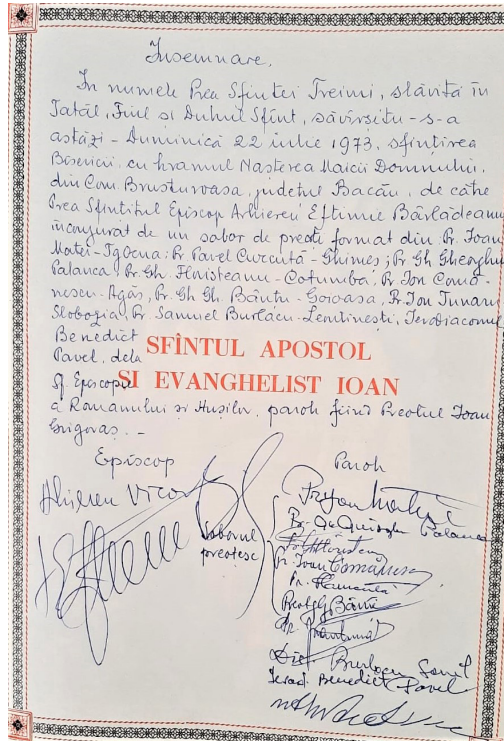

Prin bunăvoința părintelui Vențel Balcanu, am primit și două copii după niște documente concepute tot de părintele Ioan Grigoraș. Unul era acel „Raport de activitate” din 1968, despre care am mai amintit, iar cel de al doilea era adresat unui superior al său. Din aceste rânduri, aflăm și lucruri despre comună, dar aflăm și lucruri făcute de sfinția sa pentru această comunitate, în timpul cât a păstorit această parohie. Deși cel de al doilea document nu este datat, putem deduce din text că ar fi vorba despre anul 1970. De altfel, după cum spuneam și aceste două documente vor fi regăsite de cititori în ultima parte a acestei broșuri care își propune să evoce istoria parohiei Brusturoasa.

După cum veți putea remarca, citind transcrierile, părintele Grigoraș a scris pagini de istorie adevărată, demne de a fi parte a unui manual de istorie a comunei Brusturoasa.

Anul 1973, a fost marcat de o altă slujbă de sfințire, nu știm exact în urma căror lucrări.

Din imaginea alăturată, veți putea afla cele petrecute la acest eveniment. Consemnarea a fost făcută de către Prea Sfințitul Episcop Arhieru Vicar, Eftimie Bârlădeanu.

Din păcate, 50 de ani din viața unui preot și în același timp al parohiei, sunt greu de redat în doar câteva rânduri, mai ales că vremurile nu au fost deloc blânde cu nimeni. Să ai nenorocul să prinzi în timpul unei singure vieți, două războaie mondiale, foamete și în plus regimul comunist, nu a fost deloc ușor.

Cumva, cumva, timpul și-a urmat cursul. Părintele Grigoraș, mutându-se la cele veșnice din cauza unei morți fulgerătoare a lăsat locul părintelui Vențel Balcanu. Sfinția sa a venit prin transfer de la parohia Ghimeș-Făget, în anul 1981.

Părintele Vențel Balcanu este originar din comuna Agăș, dintr-o familie de oameni destoinici, harnici și gospodari. Părinții au avut drept cea mai mare grijă educarea copiilor, un frate ajungând șef de gară, iar una dintre surori profesoară. Este vorba despre doamna Elena Coman, dânsa lăsând de asemenea urme de neșters în comuna Brusturoasa, prin multele generații de copii pe care i-a educat exemplar.

În satul Brusturoasa, părintele Vențel Balcanu a slujit acestei parohii și credincioșilor săi, mai bine de 35 de ani, ca preot paroh, însă chiar și după pensionarea sa din anul 2015, a rămas să slujească în altar, alături

de noul preot, Constantin Popa. Și nu doar în această parohie își continuă părintele Vențel Balcanu misiunea sa de credință. Sfinția sa a ținut deseori locul preoților din parohiile vecine, nevrând să lase credincioșii acelor sate fără sfânta slujbă din zilele de sărbătoare. Vreme de încă alți 7 ani, părintele Balcanu a slujit neobosit pe altarul credinței ortodoxe, și nădăjduim ca bunul Dumnezeu să îl mai țină între noi mulți ani de acum înainte. Sub oblăduirea sa, lucrurile din parohia Brusturoasa au mers tot pe calea cea bună. Iată câteva cuvinte, despre activitatea sa, pe care părintele Vențel Balcanu ni le-a împărtășit.

„În acești ani de slujire, am urmat pilda înaintașilor mei, preotul Vasile Hanganu, preotul Neculai Teodoreanu, preotul Gheorghe Hanganu, preotul Ioan Grigoraș, care au lăsat în urma lor o parohie curată, fără culte neoprotestante, cu oameni bine educați în spiritul învățaturii Bisericii Ortodoxe. În cei peste 42 de ani de slujire, am căutat mai întâi să propovăduiesc cuvântul lui Dumnezeu, din fața Sfântului Altar, în duminici și sărbători, în același timp împlinind toate rânduielile sfintei biserici față de enoriași. Biserica din Brusturoasa a căpătat straie noi. S-au făcut multe lucrări de înfrumusețare. Așadar, interiorul bisericii a fost pictat de două ori, o dată de frații Petrea și Ioan Pașcu, pictori din Brusturoasa, iar a doua oară de pictorul Toma Lăscoi din București.

Interiorul bisericii a fost împodobit cu mobilier nou. Catapeteasma a fost sculptată în lemn de stejar, fiind împodobită cu icoane noi pictate de frații Pașcu. Stranele au fost și ele făcute

din lemn de stejar sculptat. S-a introdus încălzirea centrală, iar podeaua bisericii a fost pardosită cu marmură.

Deoarece biserica devenise neîncăpătoare, în anii 1988-1989, cu ajutorul enoriașilor am construit un nou pridvor din cărămidă, în locul celui de dinainte, care era din lemn și mult mai mic. Pridvorul nou are acum 8 x 6 m, fiind și acesta pictat tot de pictorul Toma Lăscoi.

Parohia fiind formată din mai multe sate, unele având case și la depărtare de 5-6 km. de biserica din centrul Brusturoasei, în anul 1992 am început construcția unei noi biserici din lemn, amplasată în satul Camenca. Terenul unde s-a făcut construcția aparținea bisericii Brusturoasa, locul fiind numit „Șura Popii”. Noua biserică are 22 m lungime, 7 m lățime, cu două turnuri, dotată cu clopot. Clopotul a fost cumpărat de la o turnătorie de clopote de lângă Tg. Mureș, costând 1.700.000 de lei la acea vreme. Inițial a fost tencuită în interior, pereții fiind pregătiți pentru

pictură. Ceva mai târziu biserica a fost pictată de frații Petrea și Ioan Pașcu. A fost construită și catapeteasma, din lemn de stejar. Aceasta a fost realizată de sculptorul Ionuț Bânțu, din Brusturoasa.

Toate aceste lucruri au putut fi făcute doar datorită bunăvoinței și ajutorului necondiționat al credincioșilor din parohie, care mi-au fost alături în toți acești ani pe care i-am petrecut în Sfântul Altar al acestei biserici”

În anul 2004 s-a făcut ultima restaurare a picturii din interior și exterior și s-a înlocuit vechiul mobilier cu mobilier nou de lemn de stejar sculptat. În anul 2006 s-a montat centrala termică și s-a pardosit biserica cu marmură. În urma acestor renovări, în 2007 a avut loc resfințirea bisericii, slujba fiind oficiată de Preasfințitul Ioachim Băcăuanul.

Părintele Vențel Balcanu ne-a împărtășit, cu modestie, doar câteva aspecte din munca sa neobosită pentru îmbunătățirea continuă a lucrurilor privitoare la viața duhovnicească

a locuitorilor acestei parohii. Deși în curtea bisericii exista un acoperiș sub care se mai făceau uneori praznice, sfinția sa a mărit și a închis pereții acestui „șopru”, cum îi spun locuitorii. Lucru benefic, deoarece după mai bine de douăzeci de ani, încă este de utilitate și acum. Nu a menționat nici faptul că în timpul cât era preot paroh, a proiectat și început construcția unui așezământ auxiliar în incinta bisericii din centru, având rol și de capelă, dar și de casă praznicală, plus alte utilități ce se vor mai arăta necesare în parohie. Acesta, cu ajutorul bunului Dumnezeu, va fi terminat de părintele Constantin Popa, actualul preot paroh al bisericii din Brusturoasa.

Din relatările sfinției sale, am înțeles printre rânduri, câte eforturi complicate a făcut pentru a se strecura prin hățișurile complicatelor și restrictivelor legi comuniste. Nu s-a plâns, dar am simțit amărăciunea de a fi fost împiedicat tocmai de organele de conducere din sat. Dacă au fost lucruri mai

complicate de rezolvat, a avut mai multă înțelegere la organele de partid de la județ. Nu suntem aici să judecăm pe nimeni. Și ei erau tot oameni, temători de represiunile aspre ale regimului. Părintele Balcanu a povestit fără patimă și fără resentimente. Așa era atunci.

Părintele Vențel Balcanu a fost un bun exemplu și pentru fiul său, Cristinel, care la rândul său a îmbrățișat calea preoției, dovedind că această vocație a devenit crezul acestei familii. Acum, la vârsta senectuții, părintele Vențel este izvorul nostru de informații, pe care sperăm să îl valorificăm la maxim. De asemenea sperăm și ne rugăm ca zilele sale să fie îndelungate, senine și să aibă parte de sănătate.

În anul 2015, prin pensionarea părintelui Vențel Balcanu, postul de paroh al bisericii Brusturoasa a fost ocupat de către părintele Constantin Popa. Sfinția sa, prin tinerețea și entuziasmul caracteristice tinereții, a adus un suflu nou în comunitatea credincioșilor din Brusturoasa. Bun familist, părintele

Constantin are trei copii, care fiecare la rândul său au fost binecuvântați de Dumnezeu prin cele ce le-au primit în ajutor. Ei sunt dovada de credință adevărată a familiei părintelui Constantin și a prezbiterii Alina.

Din convorbirile avute cu părintele Constantin, am reușit să creionăm un profil mai amănunțit al activității sfinției sale. Asta, mai ales pentru că am constatat că, despre preoții din trecutul parohiei Brusturoasa se știe extrem de puține lucruri. Poate că peste alți cincizeci de ani, urmașii noștri vor aprecia faptul că pot afla lucruri despre preotul paroh Constantin Popa.

PREOTUL CONSTANTIN POPA

S-a născut la 1 august 1985, în orașul Moinești, județul Bacău, din părinții Constantin și Lenuța Popa. A urmat cursurile primare și gimnaziale la Școala Nr. 1 Moinești.

Fiind fascinat de povestirile bunicii Ana Popa, verișoară primară cu Preasfințitul Părinte Ioachim Vasluiuanul – Episcopul Hușilor, despre originea familiei Popa (datorată numeroșilor preoți din familie) și fiind crescut în credința puternică în Dumnezeu, tânărul Constantin bate în anul 2000 la porțile Seminarului Teologic „Veniamin Costachi” de la Mănăstirea Neamț, absolvindu-l cu succes în anul 2005.

Urmează apoi cursurile Facultății de Teologie Ortodoxă „Iustinian Patriarhul” din cadrul Universității București, finalizate în anul 2009, cu teza de licență: „Monografia Bisericii „Sfântul Nicolae” Moinești, județul Bacău”, sub coordonarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel.

Studiile postuniversitare de masterat au fost efectuate tot la Universitatea din București – Facultatea de Teologie Ortodoxă, secția „Pastorație și viață liturgică” și au fost absolvite în anul 2011, cu lucrarea „Botezul romano-catolic - prezentare și evaluare din perspectivă ortodoxă”, coordonator științific Pr. Prof. Dr. Nicolae D. Necula.

Încă din studenție este atras de activitatea mass-media bisericească: este redactor al Buletinului Parohial al Parohiei Balta Albă din București; redactor-colaborator la ZIARUL LUMINA și LUMINA de DUMINICĂ ale Patriarhiei Române; editor al cărții „32 de ani la granițele patriei”, autor Col. (r) Profir

Ursu, apărută la Editura Rawex, București, 2011.

În anul 2009 se căsătorește cu tânara Alina – Elena Țifrea, absolventă a Seminarului Teologic de fete de la Agapia și a Facultății de Litere din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, în prezent fiind profesoară de germană la Liceul Teoretic „Spiru Haret” Moinești. Prin marea milostivire a lui Dumnezeu casa le-a fost binecuvântată cu trei copii.

Între anii 2010 - 2013 , a fost profesor de religie la Liceul Teoretic „Spiru Haret” Moinești, obținând în această perioadă și definitivatul în învățământ. Ca profesor, obține rezultate foarte bune cu elevii la multe concursuri și olimpiade școlare și se implică în foarte multe activități din cadrul Protoieriei Moinești: publică, alături de Pr. Prof. Dr. Daniel Enea și cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Ioachim, cartea „Monografia Bisericii «Sfântul Nicolae» Moinești” apărută la Editura Filocalia, Moinești, 2010; este colaborator

săptămânalul „7 zile din 7” - presa locală; este coordonator și moderator în cadrul proiectului „Trepte spre Înviere” desfășurat în parteneriat cu Protoieria Moinești și Primăria Moinești; este coordonator în cadrul proiectului „Din suflet pentru suflet” organizat în parteneriat cu Centrul de recuperare și reabilitare a persoanelor cu handicap din Comănești; este voluntar în cadrul proiectului de întraajutorare „Împună în bucuria dăruirii”, organizat de către Departamentul de consiliere profesională și Liga Studenților din cadrul Universității „Vasile Alecsandri” din Bacău; împreună cu doamna profesoară de muzică Gabriela Biea au înființat corul elevilor liceului „Spiru Haret”, care a primit numele de „Resurrectio” de la Înaltpreasfințitul Părinte Ioachim.

În anul 2013 participă la examenul de titularizare în învățământ și este repartizat la Școala Gimnazială „Ioana Radu Rosetti” din Brusturoasa. Ajungând astfel în aceste locuri încărcate de istorie și tradiție strămoșească,

Dumnezeu a orânduit ca în data de 10 februarie 2015 să fie hirotonit diacon și apoi preot (12 februarie), pe seama parohiei Brusturoasa, cu hramul „Nașterea Maicii Domnului”. Parohia cuprindea în anul 2015: 370 familii + 192 văduvi.

Pentru a fi cât mai aproape de nevoile enoriașilor și de a-i putea ajuta într-un mod cât mai profesionist, în anul 2015 urmează cursurile Facultății de Sociologie și Asistență Socială, din cadrul Universității București, pe care le finalizează în anul 2018 cu lucrarea de licență „Îngrijirea la domiciliu a persoanelor vârstnice prin programele socio-comunitare”. Întregul demers a avut ca temelie lucrarea social-misionară a Bisericii de „slujire a aproapelui”, astfel încât cei care se împovărează de ani în slujba lui Dumnezeu să fie asemenea pomilor încărcăți de multă roadă.

Activitatea pastoral-misionară în Parohia Brusturoasa

Impletind cariera didactică cu cea pastorală, părintele Constantin Popa a obținut gradele didactice în învățământ (gradul II – în anul 2016 și gradul I – în anul 2020), convins fiind de faptul că tinerii și copiii sunt astăzi o mare responsabilitate a Bisericii. Transmiterea învățăturilor de credință către aceștia, pătrunderea Tainelor Sfinte în universul copiilor și al tinerilor și trezirea conștiinței religioase de la cele mai fragede vârste sunt pentru preot o misiune obligatorie. Iată reproduse și câteva cuvinte despre misiunea de credință a părintelui Constantin:

„Venind în această parohie, cumva am simțit că aici, în sfârșit mi-am găsit locul potrivit. Această parohie păstrează amprenta preoților parohi care și-au pus sufletul în lucrarea neobosită de păstrare vie a credinței creștin-ortodoxe. Munca lor se regăsește în fiecare colț în care îți întorci privirea. Cele mai proaspete și

mai frumoase sunt desigur, cele lăsate de părintele Vențel Balcanu, însă fără lucrurile create de înaintașii noștri, cu greu am fi reușit să ajungem la momentul în care doar să înfrumusețăm și să păstrăm aceste valori. Pe lângă lucrările administrative de gospodărire a bisericii, desigur că viața spirituală are prioritate în această comunitate.

În contextul unei evidente și grăbite secularizări, când credincioșii pleacă în număr din ce în ce mare pe alte meleaguri străine pentru un trai mai bun, iar avalanșa de informații diverse ocupă cea mai mare parte a timpului creștinului de astăzi, se simte o puternică schimbare a structurii interioare a omului însuși. Valorile moral-creștine tradiționale sunt alterate și chiar înlocuite de altele împrumutate sau chiar asimilate din medii străine, ostile credinței noastre ortodoxe strămoșești. În societatea noastră se observă o importantă dezorientare spirituală și intelectuală, mai ales a tinerilor, care, de cele mai multe ori caută răspunsuri

în mediul online, unde își petrec cea mai mare parte a timpului în compania prietenilor virtuali. Deși observăm că în ultimii ani tinerii sunt într-un număr tot mai mare prezenți la Sfintele Slujbe, este cunoscut faptul că o mare parte dintre aceștia își consumă timpul dăruit de Dumnezeu în afara moralei creștine. „Absența învățăturilor moralei creștine, sărăcia cunoștințelor religioase, izolarea premeditată a tinerilor de dumnezeieștile învățături ale Bisericii au permis nașterea unor ființe lipsite de afectivitate, de altruism, de înaltele sentimente umaniste și gata în orice moment să se înstrăineze nu numai de prieteni, de societate, dar chiar și de propriii lor părinți”¹. Petrecerea multor ore în fața

calculatorului, tabletei sau telefonului influențează în mod negativ o persoană din toate punctele de vedere: fizic, psihic și socio-afectiv, cu atât mai mult cu cât persoana are o vârstă mai fragedă. Lipsa de comunicare și comuniune izolează aceste suflete tinere de ceea ce este mai important: legătura cu Hristos.

De aceea, Biserica, Școala și Familia trebuie să fie tot mai mult unite și preocupate să aducă tânărul vlăstar în centrul cunoașterii adevăratei credințe, în spațiul descoperirii lucrurilor în esența lor. Sfântul Ioan Gură de Aur, în lucrarea „Despre creșterea copiilor” apreciază: „cum se va deprinde copilul mic, așa va rămâne și când se va face mare; ca și copacul pe care de-i va îndrepta cineva când e mlădiță, rămâne drept, iară de-l va lăsa strâmb, când se va întări nu se va mai îndrepta”².

¹ Prof. Petrescu Ion, Tineretul și religiozitatea, în „AB”, Anul I (40)(1990), nr. 5-6, p. 97(apud Pr. Nicușor Beldiman, Repere ale educației religio-morale în literatura omiletică și catehetică românească din secolul al XX-lea, București, Ed. Universității din București, 2017, p. 260)

² Sf. Ioan Gură de Aur, Pentru creșterea copiilor(I), în vol. Puțul și împărțirea de grâu, Editura Buna Vestire, Bacău, 1995;

Mugurii credinței noastre ortodoxe apăruiți în familie chiar din primii ani ai vieții, crescuți și ocrotiți cu grijă în tinda bisericii în perioada copilăriei, vor înflori în sufletul tânărului în cadrul școlii, printr-o educație religioasă riguroasă. Preotul – profesor are toate pârghiile pentru a face să funcționeze conlucrarea armonioasă a tuturor factorilor umani cu factorul suprem Dumnezeu, pentru reușita educației religioase a elevilor. Dacă îl va întâlni pe Dumnezeu, nu numai în Biserică ci și în familie și în școală, în inimile celor care îi sunt modele: părinți, preoți, profesori de religie, elevul își va găsi atât de căutatul model de viață, pe care să îl urmeze pe drumul spre mântuire. Cu multă răbdare și cu iscusit tact pedagogic elevii vor fi învățați să aleagă cele bune din obiceiurile și tradițiile lumii de azi, care nu sunt compatibile cu cele ale Bisericii noastre creștin-ortodoxe. Preotul-profesor trebuie să facă tot ce-i stă în putință pentru a ajunge la inima tinerilor, chiar dacă uneori trebuie să

le vorbească pe limba lor, așa cum ne învață Sfântul Apostol Pavel: „deși sunt liber față de toți, rob m-am făcut, pentru ca pe cei mai mulți să-i dobândesc... Tuturor toate m-am făcut pentru ca-n orice chip să-i mântuiesc pe unii. Dar pe toate de dragul Evangheliei le fac”(I Cor. 9, 19-23).

Având ca temelie toate aceste convingeri, la nivelul Școlii Gimnaziale „Ioana Radu Rosseti” și al Parohiei Brusturoasa s-au derulat o multitudine de proiecte educative și social-filantropice în care au unit comunitatea și care au cultivat în sânul acesteia respectul și ajutorarea aproapelui, în comuniune cu Hristos: Ateliere de creație; Voluntariat / Activități social – filantropice la Centrul Social pentru persoane Vârșnice Hârja, „Mielul de Paște”(ajutor pentru familiile cu mulți copii), Proiectele: „Fă o bucurie, donează o jucărie!”, „Fapte bune pentru semenii noștri”

Fiind foarte bine primite în rândul copiilor și totodată foarte rodnice au fost

Școlile de vară, organizate în scop catehetic. Ele nasc în tinerele suflete dragostea de a lucra în comuniune cu ceilalți, de a se ruga împreună, de a lega relații interumane pe plan afectiv de lungă durată, de a dezvolta idealuri spirituale sănătoase, de a-și îmbogăți cunoștințele religioase, și nu în ultimul rând, de a petrece în mod plăcut și folositor timpul liber. Ele se încadrează în anumite proiecte catehetice derulate de eparhii, concretizându-se la nivelul parohiilor. În acest context, în Parohia Brusturoasa am derulat în fiecare vară proiectul catehetic „Cu Hristos în vacanță”. Proiectul este foarte bine primit în comunitatea noastră și este mult așteptat de elevii școlii, începând cu cei din clasele primare. Alături de elevi participă și cadrele didactice și voluntari dintre tinerii din parohie sau părinți ai elevilor. Prin atelierelor de creație denumite „Tradiție și continuitate”, prin vizitele organizate la obiective istorice importante din zonă și prin întâlniri cu oameni valoroși ai satului, au fost evidențiate tradițiile frumoase ale zonei moștenite

de la strămoși. Elevii au petrecut câteva zile cu „Prietenii Pământului” la Centrul Pentru Tradiții și Dezvoltare Rurală Durabilă (înființat de familia Zamfir în Brusturoasa), locul ideal unde unde poți afla cum să trăiești bine în respect față de natură, cum să folosești și să economisești resursele cu care suntem binecuvântați, cum să îmbinăm tradiția locală cu tehnologia modernă. Atelierul de meșteșuguri a înfipt mai adânc rădăcinile identității elevilor în pământul satului în care s-au născut și în moștenirea spirituală lăsată de străbunii lor. Aici elevii au descoperit obiecte foarte vechi folosite în trecut de bunicii și străbunicii lor, au învățat să lucreze cu materiale din natură: (lemn, lână, pământ, frunze și tulpini de plante), au descoperit adevărate comori locale, cum ar fi frumusețea și specificul cusăturilor naționale de pe Valea Troțușului.

Prin intermediul proiectelor derulate cu elevii, biserica a atras în curtea sa atât pe enoriași cât și autoritățile locale. Astfel, cu ajutorul întregii comunități,

Biserica „Nașterea Maicii Domnului” a fost înfrumusețată și dotată cu mochetă noi, cu centrală proprie, cu sistem modern de sonorizare. Desigur că, în anii care vor urma, toate aceste lucrări începute vor fi continuate, cu dragoste și credință”.

Alte lucruri despre părintele Constantin Popa, abia de acum se vor mai putea scrie, fiindcă domnia sa este abia la început de drum.

Viața duhovnicească din parohia Brusturoasa, este ca o carte deschisă, sau mai bine spus ca un caiet, în care preotul paroh dar și credincioșii, scriu în fiecare zi file ce se vor adăuga la paginile de istorie a localității noastre.

După cum am mai spus, am considerat util și interesant ca în această lucrare să reproducem integral „Monografia parohiei Brusturoasa”, scrisă de părintele sachelar Gheorghe Hanganu, deoarece puțină lume ar putea-o găsi undeva. Aceasta reprezintă o adevărată sursă de informații despre locurile

și oamenii din urmă cu o sută de ani. Oricum, și noi am găsit doar două copii dactilografiate ale acestei monografii. Ne-am străduit să reconstituim textul, cu multă greutate. Sperăm ca într-o bună zi să găsim un original. Unele fragmente erau ilizibile, în urma multor fotocopieri. Însă, sperăm că ne-am atins scopul de a informa cât mai corect cititorii.

Cu ajutorul unei tinere inimoase, Narcisa Condrea, am transcris cât s-a putut de exact și cu grafia aceluși timp, dar și reproducând întocmai limbajul, întregul text care are o savoare și un parfum al acelor timpuri.

**MONOGRAFIA
PAROHIEI
BRUSTUROASA**
(Județul Bacău)

de
**PREOTUL SACHELAR
GHEORGHE HANGANU
PAROHUL PAROHIEI
BRUSTUROASA**

*Onor,
Domniei – Sale
Domnului Maior Radu R. Rosetti.
Proprietarul Moșiei Brusturoasa
Dedic acest fruct al ostenelilor mele în semn
de profund respect, recunoștință și devotament.*
*Onor,
Sfinției-Sale PĂRINTELUI TH. ZOTA
Protoereul jud. Bacău
Dedic această lucrare în semn de
supunere, respect și devotament.*

PREFAȚĂ

Dorind de mult a întocmi monografia Parohiei Brusturoasa și cum acum ivindu-se și ocazia bine-venită, deoarece s-a dat și ordin din partea Chiriarhiei în acest scop, m-am decis a întrebuița puținul timp liber ce dispun să-mi îndeplinesc această dorință.

Dar lucrarea de fapt, cere mult timp deoarece trebuie cercetate lucrurile în amănunțime, apoi și o deosebită atențiune în alcătuirea frazelor. Și eu fiind lipsit de timpul necesar precum și de unele cunoștințe, rog pe cititor să fie mai puțin pretențios căci un proverb zice:

„Nu cere omului mai mult decât poate”.

Preotul Sachelar Gh. Hanganu

Onor,

D-lui Pihot administrator al Plasei Comănești, județul Bacău. Ofer acest fruct al ostanelilor mele în semn de profund respect și adâncă stimă.

Gh. HANGANU

MONOGRAFIA PAROHIEI BRUSTUROASA

Țara-Moldovei, pământ păstrat de la strămoșii noștri, brăzdat de ape ale căror izvoare se află de cele mai multe ori pe pământ românesc, dar sub stăpânire străină.

Când bunul Dumnezeu va asculta ruga noastră, munții Ciucului care astăzi ne fac hotarul despre apus, a căror fâlnicie se întinde

pe tot pământul și ceasul nostru va bate ne vor părea munții noștri coline mici.

Frumos e idealul nostru și orice bun Român îl visează, numai să ne ajute bunul Dumnezeu să-l împlinim mai curînd.

Și atunci isvorul râului Trotuș una din apele care brăzdează Moldova în curmeziș, va fi sub stăpânire românească.

Nu va mai curge cu murmurul lui așa de duios, de parcă ar vrea să oprească tânguierile românilor de sub jugul unguresc. Atunci va curge lin și vesel, iar murmurul său va făcea o horă a unirei jucată la Alba-Iulia, sub conducerea prea luminatului Rege Ferdinand I.

Astăzi mohoritul rîu își varsă apele sale în Siret, și la confluența lor țî-e jale să ascuți murmurul lor care nu-i decât imitarea tînguirilor fraților noștri subjugați. Căci și Siretul e martorul chinurilor suferite de Români de sub jugul Austriacilor și Rușilor.

Între confluența lor se află târgul Adjud, martorul a multor lupte dintre Ruși și Austriaci.

De aici se începe valea mărețului râu Trotuș. Și tot de aici se ramifică calea ferată, pe această vale care în unire cu șoseaua națională leagă România cu Austro-Ungaria prin punctul Palanca-Ghimeș și care linie are o însemnătate destul de mare pentru importul și exportul ce există între aceste țări, precum și pentru mărfurile de tranzit.

Așadar mergînd pe valea Trotușului înspre izvor, întâlnești una dintre frumoasele și productivele văi ale Moldovei. Producția acestei văi e și la suprafață cât și în interiorul scoarței.

Așa împrejurul Adjudului, până la Tg. Ocna, valea râului și ramificațiunile munților Carpați, sînt plini de păduri de fag, brad, plop, etc., a căror exploatare este în plină activitate .

Lemnele sînt tăiate, sau pentru foc ca cele de fag sau pentru construcție cum sînt

cele de stejar și brad. Astfel pregătite, lemnele sînt transportate la gările cele mai apropiate, pentru a fi încărcate și transportate, sau în interiorul țării, pentru necesitățile interne sau sînt transportate în porturile Galați și Brăila, destinate pentru export.

Între Adjud și Tg. Ocna valea e mai deschisă și are aspectul unei câmpii, căci munții se găsesc la mari depărtări , dar totuși se observă bine că sîntem pe o vale între munți. Chiar și aerul se observă că e de munte. Dela Tg. Ocna valea se mai închide și se accesează urcarea în spre creasta munților Carpați.

Tg. Ocna este așezat pe malul stîng al Trotușului, unde se găsesc zăcăminte însemnate de sare, și care se exploatează conform cerințelor moderne.

Pe dreapta râului Trotuș, în dreptul Tg. Ocna se găsesc băile Nastasache, renumite pentru vindecarea boalelor de picioare, ca reumatismul.

Nu departe de aici se găsește pîriul Slănic, de pe valea căruia se exploatează însemnate cantități de lemn de brad. Tot aici se găsesc renumitele băi ale Slănicului, bune pentru boalele aparatului digestiv. Aceste băi sînt proprietatea Eforiei Sf. Spiridon dintre care le-a organizat și le-a înzestrat cu cele mai moderne instalațiuni, pentru a fi pe cît se poate frecventate de vizitatori.

Frumusețea și bogăția acestei văi nu se oprește aici, ci din contra cu cât pătrunzi mai în spre culmea munților cu atât frumusețea cât și bogăția atrage pe călător.

Astfel între Tg. Ocna și Comănești, două centre mai populate și mai însemnate pe această vale, se găsesc fabrici de cherestea și diferite sate intermediare, cum sînt cele de la Dofteana, Dărmănești și Comănești, care au ca scop de a tăia și fasona lemnul de brad din imensele păduri ce se găsesc.

Tot aici, aproape de Comănești, în satul Leloea se găsește o mină de cărbuni, care e în

exploatare. În apropierea acestei mini se găsește alta în satul Vermești din comuna Văsiești.

De aici înainte, exploatarea pădurilor continuă și mai cu multă activitate; dar nu tot lemnul este tăiat aici, ci în majoritatea cazurilor este transportat la fabrica de la Comănești care este proprietatea unei societăți anonime și care este cea mai importantă fabrică de pe această vale.

Cam aceiaș distanță ce se găsește între Comănești și Tîrgul-Ocna se găsește și între Comănești și Palanca, satul cel mai de lângă granița Româno-Ungară, pe care distanță se găsesc ferăstrae mai mici și fabrici mai mici. Astfel de fabrici se găsesc în satele Goioasa, Sulța și Palanca.

Tot între Comănești și Palanca se găsesc mai multe parohii și comuni.

Parohia Brusturoasa este cea mai apropiată de graniță.

A cărei descriere va urma mai la vale:

Multe lucruri interesante ași putea să descriu din minunățiile acestei văi, dar a căror descriere amănunțită ar cere o cercetare mai de aproape, și apoi nici nu ar corespunde adevăratului subiect, pe care mi l-am propus. E deajuns să fac o descriere sumară a acestei, din frumusețile și bogățiile ce le întâlnești. Aceasta pentru cunoștința multor necunosători a acestor lucruri importante și pentru noi și pentru doritorii de a cunoaște unele amănunte din bogata și frumoasa noastră țară.

Urmând descrierea parohiei Brusturoasa, voiu căuta să arăt mai întâi așezarea și numărul satelor și cătunelor ce o compun.

Este așezată pe valea râului Troțuș și a cărei sate și cătune se întind pe văile înguste ale afluenților a numitului râu. Munții ce-o înconjoară de jur împrejur ca niște ziduri uriașe, a căror piscuri înalte sînt parcă niște neadormiți păzitori. Printre care munți, râul Troțuș deabia își face loc.

Satele și compunele ce o compun sînt în număr de 11 (unsprăzece), purtând diferite numiri ca: Palanca, Popoi, Ciugheș, Cuchiniș, Brusturoasa, Pîriul-Ursului, Camenca, Bureniș, Surdu, Cotumba și Sîmbrea.

Cele două sate din urmă, adică Cotumba și Sîmbrea, aparțin altei comuni mărginașă numită Agăș.

Străbătînd această parohie care e încojurată de munții ce se întind pe dreapta și pe stînga Troțușului.

Acești munți poartă diferite numiri. Unii au numirea foarte veche, astfel nu se știe de unde îi provine această numire alții o au de la unele fapte petrecute pe ei, sau se găsesc unele lucruri, cum ar fi pietre, gropi etc, dîndu-le numirile după ele.

Descriind munții cei de pe partea stîngă a Troțușului, care încep cu colina de la Drăcoiu, ce se găsește la începutul parohiei înspre comuna și parohia Agăș. Această colină se

termină în partea dinspre satul Sîmbrea cu o vale prăpăstioasă și care amintește decăt redutele cucerite de români la 77, după cum veteranii acestui lugubru mărturisesc. Asemenea văi prăpăstioase se întîlnesc foarte des prin satele și cătunile acestei parohii și mai ales în satul Palanca.

Continuând mai departe mersul pe munți, importanța piscurilor care ne es în cale e mai mică, dar vârfurile lor sînt aproape tot anul acoperite de zăpadă.

Coborîndu-ne în vale dăm de renumitul pîrîu Șugura, a cărui renume e însemnat pentru că pe valea acestui pîrîu, aproape de vărsarea lui în Trotuș, e reședința defunctei proprietară D-na Ioana R. Rosetti, care cît a trăit nu a fost decît o bună mamă pentru popor, care apela la marea ei bunătate. Din mica ei copilărie nu a avut alt gînd decăt ajutorarea celor nevoiași, celor fără de apărare și care nu aveau altă nădejde decăt pe bunul și milostivul Dumnezeu.

Fiind fiica Domnului Alexandru Barbu Știrbei, fiu al mărețului Domn al Munteniei Barbu Știrbei și rămânând orfană de mamă din frageda-i copilărie, spiritul ei era îndreptat numai spre bine. Astfel a făcut spital la care vizita și medicamentele erau gratis, a înzestrat bisericile cu cele necesare cultului, precum și alte fapte de mărinimie.

Între care să citez una dintre faptele sale de mărinimie, care s-a petrecut în anul 1915 pe timpul faimoase campanii care a ridicat și a mărit țara. Imediat după decretarea mobilizării defuncta Doamna Ioana Radu R. Rosetti a venit la subsemnatul și m-a sfătuit să fac unire cu învățătorul și cu câțiva frunțași din sat să formăm o listă de subscripție pentru ajutorarea femeilor și copiilor a căror soț sau tată erau pe câmpul de onoare, donând și buna D-nă o sumă însemnată pentru acest scop.

Dar prea milostiva proprietară nu s-a mulțumit numai cu atîta binefacere ci ea

însăși din produsul proprietății sale din [Mândrești] zeci de vagoane gratis pentru familiile și copiii care erau lipsiți de mijloace și aceasta a continuat-o chiar și după mobilizare.

Această măreață faptă să fie înspre pildă multor mari și mici proprietari. Căci milostenia trebuie făcută de cei avuți și de toată lumea, căruia îi prisosește ceva, căci exemple de acestea avem în vechiul și noul testament.

În apropierea locuinței milostivei D-ne se văd cei doi păzitori, vârfulurile înalte ale munților Popa și Preotesele, care are o legendă ce am aflat-o din gura poporului, numirea le-ar veni de la niște fapte de cruzime, săvârșite la poalele piscurilor.

Se zice că pe timpurile când țara noastră era călcată de hoardele barbare și mai ales de turci, niște bieți păstori cu soțiile lor s-au refugiat în acești munți. Nemiloșii păgâni doritori de-a vărsa sânge, i-au ajuns, decapitându-i atât pe ei, cât și pe nevestele preotese. Iar în semn

de amintire a acestui fapt s-a pus numirea munților de Popa și Preotesele.

Acești doi munți se găsesc pe partea stângă a pârîului Camca, a cărui izvor este din jud. Neamț.

Pe această vale care nu e tocmai îngustă în raport cu alte văi a altor pârae s-a format satul Camca care și-a însușit numele acestui pârîu, a cărui descriere se găsește mai jos.

Pădurile de pe valea acestui pârîu s-au exploatat și transportat pînă la stația din apropiere printr-un canal lung de 20 kilometri, pe care curgea o parte a pârîului Camca.

În apropiere de munții Popa și Preotesele se găsesc munții Socior, Tărhăușel și alții de o însemnătate mai mică. Acești munții au servit în timpurile trecute mai mult pentru pășuni .

Ca un fel de continuare a acestor vârfuluri întretăiate de pârîul Camca se prelungește și muntele Ciudamir care este tot o ramificațiune a munților Carpați.

Muntele Ciudamir se întinde până la frontiera română și are o mulțime de ramificațiuni, dintre cele mai nsemnate fiind Ciudamirașul, Căldări, Arșiță etc.

Aceste ramificațiuni se întind de-a lungul Trotușului sub poalele cărora se află satele Brusturoasa și Palanca.

Satul Palanca este despărțit printr-un pîriu de satele ce se continuă mai departe în Transilvania și care pîriu formează hotarul despărțitor între Moldova și Transilvania și se numește pîriul Șanțului, numit astfel pentru că alături cu el a fost un șanț, adevăratul hotar din vechime . Astăzi a rămas el ca hotar natural.

În apropierea lui se găsesc o mulțime de găuri în pământ pe partea dreaptă ceea ce ne amintește întăriturile făcute din timpul diferitelor lupte date în aceste părți în timpurile foarte vechi.

Afară de aceste urme ce sînt aproape șterse sînt altele mai evedente și cărora nu

mult le trebuesc ca vecinii noștri să le pună stare de funcțiune. Astfel pe partea stîngă a Trotușului se găsește o clădire în stare bună ce ocupă o suprafață cam de 70 metri pătrați și cu o grosime de zid de peste un metru. Iar în pereții din partea teritoriului românesc la distanțe aproape egale se găsesc găuri mai mari și mai mici ceea ce dovedește că sînt făcute pentru puști și tunuri. Această mică clădire, de-și poate fi pusă repede în stare de funcțiune, dar are desavantajul că poate fi iute prefăcută în ruine, fiindcă nu este făcută pentru a rezista în timpurile actuale ci pentru timpuri mai vechi când materiile explozibile nu aveau un așa de mare efect.

De cea lantă parte a rîului Trotuș se găsește o clădire măreață cu două etaje zidită din piatră și cărămidă.

Această clădire este pichetul românesc, construit de curând de Banca populară „Brusturoasa” pentru acordarea unor privilegii de către ministrul de finanțe numitei bănci.

Prin fața pichetului trece șoseaua națională și nu departe se găsesc niște porți vamale, care prin poziția și înfățișarea lor, nu ți dă decât aspect de jale. Ele se deschid și se închid la ore fixe.

Iar santinela care păzește ziua și noaptea stă cu privirea gînditoare ca și când ți-ar spune: „ce rost mai am eu aici„.

La o depărtare de 3-4 pași de porțile noastre se află alte porți care nu sînt decât porțile ungurești.

Ceva mai departe e o clădire pentru finanți (grăniceri) ungurești; iar în față se găsește postul santinellei ungurești.

Între pichetul românesc și cel unguresc pe coasta dealului ce se înalță ca un zid uriaș, se găsesc ruinele unui castel foarte vechiu. Multe legende s-au format pe seama acestei clădiri.

Mulți îi dau un alt rol, alții altul, însă după sursa cea mai sigură, după cei mai

mulți bătrâni din sat, această clădire este din timpurile medievale, făcută pentru locuința teutonilor care să apere și să vestească invazia barbarilor, care erau pe acele vremuri unguri, care căutau să prade și să jefuiască ținuturile de peste munți. De sigur că rolul acestei cetăți nu a fost altul decât acela pe care l-a avut cetatea Neamțului. Dar cu toate acestea este o deosebire, fiindcă cetatea Neamțului a avut fericirea de a apărea pe mama lui Ștefan cel Sfânt contra nelegiuitelor atacuri ale turcilor.

Astăzi ambele cetăți au aceeași soartă, de a sta în ruine. Dar și aici avem o durere, căci cetatea din această parohie se găsește tot pe teritoriul românesc, dar sub cruda stăpînire ungurească.

De la aceste ruine care se găsesc la înălțime, te cobori pe un șir de scări care sînt mai noi decât zidurile, căci când s-a făcut legătura căii ferate române cu cea ungurească a trebuit stricate scările cele vechi, căci astfel nu se putea face legătura și s-au făcut altele noi pe care le găsim astăzi.

Prin dreptul ultimelor ruine descrise mai sus, se continuă o colină înaltă ascuțită, parcă ar fi o redută anume construită pentru apărare.

(ultimele cuvinte de pe fiecare rând al documentului nu sunt vizibile)

Pe această colină se întinde hotarul între România și Austro-Ungaria de partea dreaptă a Trotușului. Aici este hotarul artificial făcut prin un gard de sîrmă, e adevăratul hotar. De o parte și de alta a acestui gard sînt patrile de greniceri români și unguri, care păzesc trecerea călătorilor cu mărfuri în mod fraudulos.

Urcîndu-ne și mergînd tot înainte pe frontieră găsim un munte numit Apa Haușului care de asemenea despartă România de Austro-Ungaria, și care e pe partea stîngă a pîrîului Ciugheș. Iar partea dreaptă a pîrîului Ciugheș se continuă mai departe cu muntele Cotumbele, care sînt singuri munți de pe partea dreaptă a Trotușului din dreptul acestei parohii.

Pe partea dreaptă ca și pe cea stîngă se găsesc diferite pîrae, ca Popoiul.

Acest pîrîu nu e tocmai mare și care de multe ori în timpul verei sacă ca cele mai multe pîrae din cuprinsul acestei parohii.

Un alt pîrîu ce se găsește după cum am amintit mai înainte în munții Apa Haușului și Cotumbele este Ciugheșul, pe malurile căruia se află așezat satul Ciugheș.

A cărui nume vine din Ungurește și în înțeles general înseamnă rău, adică ciughi (tocanați mărunțel) Ciugheș (cel care tocănează mărunțel). Înțălesul ar fi un om rău care la mînie ar fi în stare să te omoare.

Tot pe partea dreaptă a Trotușului se găsește pîrîul Cotumbelor, care e despărțit de Ciugheș prin munții Cotumbele și care pîrîu e ceva mai mic ca pîrîul Ciugheș.

De pe malurile acestui pîrîu se găsește un sat numit Cotumba după numele munților și pîrîului cu același nume.

În apropierea izvorului acestui pîrîu se găsește o biserică fost schit, a cărei descriere amănunțită voi face-o odată cu așezarea satului.

Așezarea satelor în general e dealungul văi Trotușului și din distanță în distanță, atît pe partea dreaptă cît și pe cea stîngă a văi, se ivește cîte un afluent al Trotușului, și pe aceste văi strîmte se găsesc sate și cătune.

Primul sat cu care începe parohia de la granița României este satul Palanca, așezat pe ambele maluri a rîului Trotuș.

A fost numit astfel fiindcă în timpurile vechi, cînd țara noastră era supusă mereu la călcarea de către oștile vecinilor noștri, care veneau aici ca să se războiască cu alte oști sau numai cu gîndul de a o prăda. Astfel vecinii noștri unguri care aveau oști și regulate și neregulate ce călca țara prădînd și omorînd pe bieții locuitori, care nu aveau nici un mijloc de scăpare decît fuga . După cum spun bătrîinii

și Rușii au venit pe aici. O dată de care își amintesc unii bătrîni de venirea rușilor a fost la 1848. De sigur că oștile țarului nu au fost mai blînde decît cele ungurești. Astfel că după atîtea jafuri și prădăciuni i-a rămas numele satului de Palanca vorbă românească veche .

Prima clădire pe care o vezi întîi venind din Transilvania este pichetul românesc. Nu departe în direcția răsărit se vede un pod mare pe care trece calea ferată și șoseaua națională.

Tot aici în apropiere de frontieră pe partea dreaptă a Trotușului și sub poalele colinei pe care se găsește hotarul dintre România și Transilvania se află situată biserica filială Tăerea Capului sf. Ioan Botezătorul din acest sat Palanca.

Această biserică e construită din lemn de brad, la 1856 cu cheltuiala Jupînului Enea. Iar la anul 1896 simțindu-se necesitatea de a fi mărită s-a făcut cu această ocaziune o reparație radicală, lungindu-se cu aproape 4 metri în

partea dinspre apus, acoperindu-se din nou cu draniță și s-a tăbănit cu scînduri vopsite atît prin interior cît și prin exteriorul. În anul 1897 luna septembrie în 27 zile s-a sfințit de către P. S. Locotent de Episcop Eoniche Flor, cu o deosebită solemnitate, luînd parte la această sfințire părintele protoereu Econom Gh. Crivăț, revizorul eclisiastic Stravofor, părintele Manoliu înconjurați fiind de un numeros cler și de subsemnatul. La această reparație am dat tot concursul posibil eu cît și episcopii Neculai Ghineț și Toader Alexă.

La această biserică au servit ca preot părintele Neculai Roșu de la anul 1856 și pînă la 1876, iar de la această dată a fost preot aici părintele Alexandru Roșu care moare la anul 1888. De la moartea preotului Alexandru Roșu a fost însărcinată cu îngrijirea celor religioase părintele Neculai Teodoreanu care era pe atunci preot în satul Brusturoasa.

Iar cînd se înființează legea clerului mirean, se formează o singură parohie

Brusturoasa dimpreună cu satul Palanca. Rămînînd astfel pînă astăzi.

În anul 1913, putrezînd șindrila, prin intervențiile făcute cu această episcopie la autoritățile respective am obținut un credit pentru acoperirea acestei biserici cu tablă precum și vopsirea interiorului cît și a exteriorului. Terminîndu-se reparația, am cerut binecuvîntarea Î.P. Episcop de Roman Gerasim făcîndu-se reînnoirea de către prea cucernicul protoereu al județului Bacău Toma Petrescu.

Cu aceasta am terminat istoricul bisericii din satul Palanca.

Acum vom începe descrierea satului care astăzi se continuă de la biserică pe malul drept al Troțușului. Astăzi satul are case și în apropierea bisericii, ceea ce mai demult nu era. Acestea sînt casele locuitorilor și nu sînt așa importante ca clădiri. Cea mai importantă clădire ce o găsim de partea aceasta a Troțușului este baia populară situată

cam la un kilometru și jumătate depărtare de biserică. Aceasta este o clădire de piatră zidită în anul 1904 de către comună. Aceasta se datorește izvorului de apă minerală ce se găsește aici, care conține iod și sulf. Aici fac băi locuitorii avînd și o instalație necesară.

Pe această parte satul se continuă pînă la pîrîul Popoi iar pe partea dreaptă a Trotușului satul se continuă mai departe. Pe această parte între clădirile cele mai însemnate găsim gara, care este făcută din lemn odată cu construirea căiei ferate, căci la începutul guvernului român convenise cu cel unguresc ca să construiască o gară mai mare în satul Ghimeș, primul sat ce îl întîlnim în Transilvania. Dar fiindcă a cerut o chirie prea mare guvernul unguresc, atunci s-a făcut această gară provizoriu, care a rămas pînă astăzi.

De la gară satul se continuă cu casele locuitorilor pînă la pîrîul Cuchiniș. Satul Palanca este unul din satele cele mai mari a acestei parohii, cuprinzînd un număr de 141

familii, care sînt toți de religie ortodoxă. Ceea ce e de remarcat că în satul acesta care e cel mai de lîngă graniță nu se găsește nici un catolic și în satele de mai la vale ca Ciugheș, Cuchiniș sînt și catolici.

Starea culturală a locuitorilor acestui sat lasă de dorit fiindcă puțini sînt știutori de carte.

Pe partea dreaptă a Trotușului aproape de vărsarea Popoiului în Trotuș se găsește școala primară, construită în anul 1902 după planul tip al casei școalelor cu două săli de clasă.

În anul 1914, fiindcă rămîneau un număr considerabil de copii neînscriși, s-a mai înființat un post, cum și grădina de copii, care dimpreună cu postul al treilea nou înființat sînt în localuri închiriate de comună.

De aici din apropierea școlii începe satul Popoi care se continuă pe valea pîrîului cu același nume și care își are izvorul din fundul munților. Acest sat are un număr de 61 familii

care sînt toți ortodoksi. Starea lor culturală e la fel cu a celor din Palanca.

Nu departe de acest sat e un alt sat tot pe malul drept al Trotușului. Acesta e satul numit Ciugheș care are case pe pe ambele maluri ale pîrîului Ciugheș. Aici în sat se găsește o școală primară cu un singur post cum și o grădină de copii. Tot aici se găsește și o biserică catolică fiindcă în acest sat sînt un număr de aproape 150 locuitori catolici. Originea acestor catolici ar fi după unii din Ungaria emigrați în urma unor prigoniri. Căci altfel nici nu se explică căci vorbesc un dialect unguresc, și este un sat mai nou ca Palanca. Locuitori ortodoksi sînt în număr de 71 care fac parte tot din cuprinsul bisericii filiale din Palanca. Starea lor culturală e mai înapoiată ca a satelor Palanca și Popoi fiindcă aici școala a fost cu mult în urmă înființată decît a satelor de mai sus.

În apropierea acestui sat de partea stîngă a Trotușului e satul Cuchiniș care așezat pe

malurile pîrîului Cuchiniș. Numirea acestui sat vine din ungurește ca și a satului Ciugheș. În limba ungurească copacul ce la noi se numește porumbel, la ei se numește ciorchin silva de unde vine numele de Cuchiniș, căci aici au fost mulți copaci de aceștia. Locuitori ortodoksi sînt puțini majoritatea sînt catolici. Totalul locuitorilor acestui sat este de 30 dintre care sînt ortodoksi 8 iar catolici 22.

De la pîrîul Cuchiniș se întinde satul Brusturoasa pe ambele maluri a rîului Trotuș. În acest sat este reședința comunei Brusturoasa precum și a parohiei cu același nume. Cum aceeași distanță ce se găsește între Cuchiniș și Ciugheș se găsește și între Cuchiniș și Pîrîul Ursului sat ce se întinde pe valea pîrîului ursului. Acest pîrîu se găsește pe partea stîngă a rîului Trotuș și este de mărimea pîrîului Popoi. Locuitorii ce sau stabilit pe valea pîrîului sînt în număr de 14 toți sînt ortodoksi. Ei aparțin tot de satul Brusturoasa. De aici înainte satul Brusturoasa se continuă pînă la pîrîul Camca.

Între pîriul Ursului și pîriul Camca se află centrul satului Brusturoasa. Prima clădire ce o întîlnim este Biserica.

Această biserică cu patronul „Nașterea Maicei Domnului„ este biserica parohială a acestei parohii și a fost zidită în anul 1856 prin stăruința prea iubitului meu unchiu Preotul Vasile Hanganu din lemn de brad cu ajutorul a mai multor creștini care au contribuit la clădirea acestui sfînt locaș.

Terminîndu-se, construirea cu ajutorul lui Dumnezeu în anul 1859 s-a sfințit în timpul arhipăstoriei Locotinent de Episcop de Roman Nectarie Hermeziu Sotiriupoleos.

Acest Sfînt Locaș nu fu de multă durată căci lemnul putrezînd locuitorii acestui sat s-au gîndit să construiască una de zid. Și îndată sau și apucat de zidit un locaș în anul 1871 fiind ajutați de astă dată și din fondul comunal zidind-o din piatră și cărămidă. Îndată după terminare s-a sfințit de către P.S. Episcop de

Roman Isaia Vicol. În construirea bisericei au dat concursul și primarul Gh. Tunariu care era la acele vremuri primar a actualelor comune Brusturoasa și Agăș care pe atunci formau o singură comună cu un singur primar. Toate acestea se găsesc scrise pe o piatră ce este așezată deasupra ușei a intrării în biserică.

Reparațiunile s-au succedat în urmă încontinuu îndată ce s-a simțit nevoia. Așa în anul 1909 s-a făcut o reparație, intervenind pentru aceasta epitropia la consiliul comunal precum și la D-l prefect a acestui județ pentru aprobarea sumei necesare pentru înoirea acoperămîntului. Îndată ce s-a aprobat fondul necesar s-a și cerut aprobarea P.S. Episcop de Roman Gherasim Safirim prin protoeria județului Bacău aprobîndu-se cu ordinul nr. 766/1909. După binecuvîntarea P.S. Episcop reparațiunea s-a început, terminîndu-se în același an, așa că în ziua de 22 nov. 1909 s-a făcut serviciul divin, pentru deschidere prin asistența Părintelui Protoereu Al. Cristea.

Apoi simțindu-se necesitatea unui pridvor înaintea bisericii epitropia a stăruit pentru aprobarea fondului necesar, care s-a și aprobat astfel că în anul 1912 s-a clădit numitul pridvor din lemn vopsit atât prin interior cât și exteriorul.

Alătura de biserică se găsește o altă clădire importantă ca școala primară zidită în anul 1904 cu două săli de clasă precum și locuința învățătorului separat.

Nu departe de școală pe partea dreaptă a șoselei naționale ce traversează satul găsim primăria comunei, iarăși o clădire frumoasă. În apropiere de primărie se găsește o clădire particulară unde este grădina de copii și Jandarmeria.

Pe partea dreaptă a primăriei și a șoselei naționale se găsește calea ferată. Ea este una din clădirile mărețe ale satului și a parohiei. Este zidită din piatră cioplită, cu trei etaje și subsol. De la Comănești și pînă la Palanca nu

este nici o gară asemănătoare cu aceasta atât în stil cât și construcție.

De la gară se continuă pînă la pîriul Camcei. Acest sat Brusturoasa are o populație de 134 familii care sînt toți de religie ortodoxă.

Starea lor culturală e mai satisfăcătoare, căci aici a fost înființată școala de 50 de ani odată cu legea școalelor pe timpul domniei lui Cuza-Vodă.

Numirea satului îi provine de la niște plante care se numesc Brusturi. Aceste plante creșteau pe fînațele care erau pe acele timpuri între pîriul Ursului și pîriul Camca, adică unde astăzi este centrul satului Brusturoasa. Căci adevăratul sat Brusturoasa este cuprins între pîriul Cuchiniș și pîriul Ursului. Și astăzi a rămas numirea acestei părți de Brusturoasa veche.

Un alt pîriu care se varsă în rîul Trotuș este pîriul Camca de o lungime de peste 20 km. și care izvorăște de sub muntele Tarhaus

din județul Neamț. Pe malurile lui este așezat cu același nume, adică satul Camca. Acest sat e unul din satele mai noi din cuprinsul acestei parohii. Căci înainte de înființarea legii rurale prin care s-a dat pământ clacașilor, pe aici erau niște finațe a proprietății moșiei Comănești. Iar când s-a înființat legea rurală, în 1864 s-a dat pământ clăcașilor pe valea acestui pîrîu unde ei și-au clădit locuințele lor. În acest sat clădiri mai principale nu se găsesc. Casele care sînt, sînt ale locuitorilor și locuiesc în acest sat cam vre-o 71 de familii, toți de religie ortodoxă.

La confluența pîrîului Camca cu rîul Trotuș, pe partea stîngă a pîrîului Camca dealungul căieii ferate se numește cătunul numit Burenîș cu o populație de 20 de familii. Tot în apropiere de acest sat este pîrîul Buruienîș de o mică însemnătate.

Paralel cu cătunul Buruienîș și cu calea ferată, se prelungeste pe partea dreaptă a rîului Trotuș cătunul Surdu, a cărei numire e mai veche și se crede a fi de la un locuitor cu

acest nume ce stăpînea acest pămînt pe unde astăzi este satul așezat și care pămînt după ce s-a populat a rămas numele cătunului de Surdu. Populația ce numără acest sat e de 55 de familii.

Acest cătun se întinde paralel cu Trotușul pînă la pîrîul Cotumba care după cum am spus mai sus vine din munții Cotumba și se varsă în Trotuș.

De partea dreaptă a pîrîului Cotumba după cum am arătat mai sus se găsesc vreo trei clădiri frumoase care toate la un loc constituiesc spitalul construit și întreținut cu cele necesare de către proprietatea D-nei defuncte Ioana Radu R. Rosetti.

De la spital se întinde pe valea acestui pîrîu satul Cotumba cu o populație de 54 de familii de religie ortodoxă. Acest sat e unul din satele cele mai vechi a acestei parohii. Ca să străbați acest sat trebuie să urci foarte mult înspre munții care sînt așezați în fața noastră

ca niște ziduri uriașe. De aceea e foarte greu de vizitat. Dar totuși sînt mulți vizitatori care vizitează acest sat și biserica ce se găsește sub poalele munților Cotumba departe de sat cam vreo 2 km. Această biserică e cea mai veche dintre toate bisericile din acea parohie. A fost zidită în anul 1771 de către jupînul Grigore Crupenschi Vel Paharnic în timpul domnului Grigore V. V. și care a devenit schit de călugări sub starețul Pahomi căci iată ce găsim scris pe o piatră deasupra ușei la intrarea principală în biserică.

„Acest sfînt locaș l-au făcut jupînul Grigore Crupenschi Vel Paharnic pre luminatului domn Grigore Voievod leat (7279) (1771)”.

Stareț Pahomi.

Iar pe un analog de lemn ce este în biserică se găsește scris următoarele:

„Nologhi a sfintei biserici la țara Moldovii ținutul Bacău, Ocolu Tazlău, apa Trotușului,

Muntele Cotumba, hramul Sfintei Troiți, marele boer Grigore Crupenschi Vel Vornic au făcut aceasta, nimenea să nu îl dee ci în vechi să rămînă aicea în vechi amin”. Leat (7280) .

Stareț Pahomi

„Iar pe sfînta Evanghelie imprimată în zilele prea înălțatului Domn și oblăduitor a toată Țara Românească Mihaiu Racoviță Voievod cu blagoslovenia și toată cheltuiala purtătorului provoslavei Prea Sfîntitului Chir Neofit de la Crit. Mitropolit a toată țara Românească și Exarc Plaiurilor” .

„Acum întru acest chip tipărită și deoftosită [deododosită=corectată (n.n.)] în scaunul Domniei în București în tipografia Mitropoliei la anul de la spasănia lumii de cucernicul între preoți Popa Stoica Ecovici.”

Iar de la fila a patra tot pe această evanghelie în partea jos pe 16 file sînt următoarele:

„Să se știe pentru această Evanghelie adică eu Erimonach Pahomi nacelnic de

la schitul Episcopului de Roman de la Dărmăneștii Ocnii au cumpărat Eromorahul Spiridon dela Dumnealui Vornicul Dumitru Vrînceanu din Dărmănești drept trei galbeni câte de trei lei și un slot bani moldovenești și mi-au dat mia Eromonahul Pahomia să fac un sălindar și sel pomenesc cât voi trăi. În zilele Dumnealui Matei-Vodă leat

„Deci cine ar fura sau ar ascunde sau ar strica slovele sau într-un alt chip ar preface fără blagoslovenia noastră unul ca acela să fie blestemat de Sfânta Troiță și de Maica Precista și de 12 apostoli și de cele 7 soboară de părinții și de toți sfinții și de Părintele Ionichie Episcopul de Roman și de mine un păcătos și să fie neertat și nedeslegat și de trei ori să fie anaftema și proclit în Vechi vecilor Amin Amin Amin etc...”

„Eromonah Pahomi Nacelnic și stareț de la sfânta Troiță Dărmănești ot Lapuș valeat (7262) amin.

unde se prăsnuește și se cinstește Sfânta Troiță”.

Tot pe această Sfântă Evanghelie de la fila a douăzeci și treia tot pe partea de jos a fiecărei file pînă la fila a patruzeci și una se încep următoarele:

„Să se știe că această sfântă evanghelie am cumpărat eu Eromonahul Pahomi drept 12 lei și după moartea mea să rămînă sfintei sehaistrii în vechi amin”.

„Și-am mai cumpărat de la București un mărgărint cu 7 lei și un Molitvelnic cu 7 lei și o lăturgie cu 4 lei și o Psaltire cu trei lei dela Rîmnicul-Sarat și un ceaslov de Rădăuți cu 7 lei și o pravilă cu 2 lei de Iași toate românești și aceste toate le-am închinat sfintei Troițe în țara Moldovei în țara de jos în ținutul Bacăului la satul Darmanestilor sub poalele muntelui Lapusului în poeana Rimoei?! de se cinstește și se prăsnuește Prea Sfânta și nedespărțita Troiță. Dar cine o a fura sau o a vinde sau

întru alt chip sar ispiti se o depărteze de la sfînta sehastrie cu gînd de sevîrșit acelea să fie de trei ori anaftima și proclit anaftima să fie anaftima, să fie anaftima să fie și cel ce ar videa vînzînd sau depărtata vre una și și pricina și nu ar spune și acela să fie blestemat. Amin, Amin, Amin”.

Afară de cele scrise mai sus se găsesc și alte particularități. Așa Sfînta masă e așezată în fereastră de oarece altarul e foarte mic. În fața bisericii se găsește o chilie ruinată care a servit mai întîi călugărilor și apoi maicelor care au înlocuit pe călugări dar fără a se ști prin ce împrejurări. Bătrînii spun că acest sfînt locaș a fost schit de maice pe care le țin și ei minte, dar care nu a dus mult ca schit de maice căci din cauza unor abuzuri în care căzuse unele maice, după cum se spune din bătrîni, s-a transformat în biserică de mir fiind numit ca primul preot Părintele Ioan Crețu care a venit din satul Lunca Asău. Și a rămas pînă astăzi biserica de mir.

Iar în anul 1912 simțindu-se necesitatea de a fi reparată și acoperită din nou acest sfînt locaș, s-a intervenit la vrednicul de amintire defunctul proprietar Eugen Ghica, pentru a veni în ajutor la această reparație, pentru care sfinșit au și dăruit tabla necesară pentru acoperirea din nou a acestei biserici. Iar celelalte cheltuieli s-a întîmpinat prin ajutorul bine-vol al poporanilor din satul Cotumba.

Isprăvindu-se reparația s-a cerut binecuvîntarea P. S. Episcop de Roman D. D. Teodosie care ne-a și aprobat redeschiderea bisericii, de către Prea cucernicul Părintele Protoereu Th. Zota însoțit de subsemnatul, precum și de părintele Gh. Bîntu din parohia Agăș care solemnitate a avut loc în ziua de 17 mai 1913.

De la satul Cotumba se întinde satul Sîmbrea care este ultimul sat din parohia Brusturoasa și care se termină la gara Agăș. Acest sat numără 41 familii care toate sînt ortodoxe.

Cu acest sat am terminat descrierea satelor acestei parohii. Iar ceea ce privește starea culturală în general cam lasă de dorit fiindcă în această parohie așa de întinsă și populată nu a fost la început decît o singură școală cu un singur învățător în satul Brusturoasa.

Căci abea în anul 1897 odată cu numirea odată cu numirea mea ca paroh în această parohie, s-a înființat și școala din satul Palanca din această parohie, unde am fost și învățător timp de doi ani de zile, în care timp s-a și început construirea localului de școală cu două săli de clasă precum și locuința învățătorului după cum astăzi se găsește.

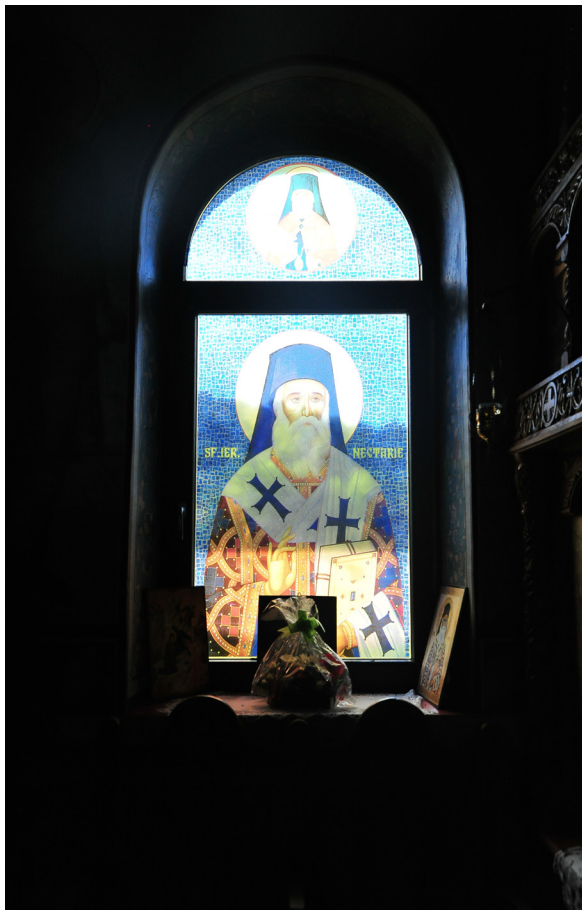
Pe lîngă cele trei școli arătate la descrierea satelor, în care se află, se mai găsesc și trei grădini de copii, în satele Brusturoasa, Palanca și Ciugheș așa că acum ne putem mîndri cu instituțiile de cultură din această parohie, care în viitor pot da progrese frumoase pentru populația acestei parohii.

Ca parte religioasă în general sînt buni creștini locuitorii acestei parohii, avînd dragoste față de biserică și de servitorii ei. Starea materială a lor e mediocră, a fost foarte înfloritoare cît pădurile se exploatau mai mult. Astăzi exploatarea e mai mică și oamenii sînt mai nevoeși.

Cam aceste sînt în general punctele cele mai principale ce privesc scopul acestei lucrări a monografiei Parohiei Brusturoasa Com. Brusturoasa plasa Comănești jud. Bacău.

*Preot Sach. Gh. HANGANU
Aprilie 1915*

În aceeași idee de ușurare a modului de informare asupra lucrărilor monografice referitoare la parohia Brusturoasa, am considerat interesant să reproducem și „Monografia” întocmită în anul 1967 de către părintele iconom stavrofor Ioan Grigoraș. Așadar, după aproximativ 50 de ani aflăm cum s-au mai schimbat lucrurile în mersul comunității din Brusturoasa.

**ISTORICUL BISERICII
PAROHIALE CU HRAMUL
„NAȘTEREA MAICII
DOMNULUI”
DIN SATUL BRUSTUROASA
COMUNA BRUSTUROASA RAIONUL
MOINEȘTI REGIUNIA BACĂU**

Satul Brusturoasa se găsește situat în partea vestică a orașului Moinești, centrul raionului și la 26 kilometri de orașul Comănești, îndreptându-te spre isvorul râului Trotuș.

Satul se întinde pe o lungime de 7 kilometri dealungul șoselei turostice ce duce dela Tg. Ocna spre Miercuria Ciuc, așezat pe dreapta și stînga râului Trotuș.

Brusturoasa e la o altitudine de 670, străjuită de munții: Popa, Preoteasa, Paloșul, Cotumba și Ciudamirul cu vârful lui de 1450

de metri. În acești munți se găsesc animale sălbatice ca: cerbi, căprioare, urși, lupi, mistreți, bursuci, riși, jderi, pisici sălbatice, vulpi ș.a.

Denumirea munților Popa, Preoteasa și Paloșul, au la origină următoarea legendă – Se spune că turcii trecînd pe această vale spre Transilvania, au găsit această așezare Brusturoasa, care avea Biserica și preot. Preotul cu cetățenii satului, văzînd că se apropie de sat armatele turcești, au fugit în munți cu turmele de oi și vite, pe care le aveau. Turcii, s-au luat după ei. Preotul văzînd că se apropie turcii și că nu-i chip de scăpare, că să salveze pe cetățeni și turmele lor de vite și oi, s-a oprit să stea devorbă cu ei și să le documenteze ca să-i lase în pace. Turcii însă l-au ucis. În acest timp, soția preotului și cu cetățenii, au fugit mai departe pe al doilea munte. Turcii mulțumiți cu isprava făcută, au renunțat să-i mai urmărească.

Muntele pe care a fost ucis preotul, poartă numele de „Popa” pe muntele care au

scăpat cetățenii, cu soția preotului se numește „Preoteasa”. Între acești munți, se găsește un platou, unde și astăzi se pasc vara oile cetățenilor din Brusturoasa. Acest gol de pe munte, poartă numele de „Stîna Preotesei”. Un alt munte care se găsește lîngă muntele Popa, se numește ”Paloșul”. Se spune că aici ar fi fost aruncat paloșul cu care a fost ucis preotul.

Din munți coboară spre apa Trotușului, mulțime de pîrae cu următoarele nume: Sugura, Bruienișul?! , Camenca, Paloș, Ursului, Corbului, Tonenilor?! ,Cuchiniș, Hîngănești ș.a.formate din apa ploilor, zăpezilor și isvoarelor. Unile din ele și anume cele mai mari, Sugura și Camenca, au în apele lor păstrăvi.

Prin mijlocul satului și paralel cu șoseaua națională, trece calea ferată Adjud- Ciceu, străbătînd satul dela răsărit spre apus.

În afară de centrul satului, care se găsește plasat de o parte și de alta a șoselei, cea mai

mare parte a satului este așezat pe pîraele amintite mai sus, pe malurile cărora se strecoară ulițe înguste și întortochiate, după cum e și cursul apei pe care se află.

Brusturoasa e cea mai veche așezare din aceste locuri. Tradiția spune că primii locuitori au fost aduși din Stefan cel Mare, ca să fie de strajă în părțile acestea îndepărtate ale Moldovei. Dovadă de aceasta că cele mai vechi familii din sat, se numesc: Cosma, Corbu, Tunaru, nume asemănătoare a oștenilor Marelui Voievod. Se spune, că bătrînii aveau chiar documente doveditoare, a așezării lor aici de de către Stefan cel Mare, dar cu timpul s-a pierdut.

Denumirea satului de Brusturoasa, vine de la planta numită brustur, care creștea din abundență pe malurile acestor pîrae, ce le dădeau umiditatea de care aveau nevoie ca să se dezvolte.

Brusturoasa a fost printre cele mai vechi organizații administrative din fostul județ

Bacău. Ea cuprindea toate satele dela fosta trecătoare Palanca și pînă la Asău.

La anul 1895, s-a rupt de ea satele Agăș și Goioasa, care au format comunele cu același nume. Iar la 1926 se desprinde satul Palanca devenind comuna Palanca.

Brusturoasa, fiind așezată pe defileul Trotușului, singurul drum în trecut, accesibil între Moldova și Transilvania. Aceasta a făcut ca locuitorii să aibă mult de pățimit, din cauza trecerii armate străine pe această vale, dintr-o parte, în alta a Carpaților din cauza luptelor ce s-a purtat pe aceste locuri.

Asemenia ca în legenda muntelui Popa, cetățenii acestui sat, s-au refugiat în razboiul 1916-18, pentru că mai bine de un an, s-a purtat lupta deasupra satului, ne mai rămînînd nimic din casele și avutul cetățenilor.

Istoria se repetă în 1944, cînd nemții în retragere, dau foc , arzînd 96 de case, iar celelalte rămase, au fost avariate de

bombardamentul aviației și duelul artileriei, care a durat deasupra satului 26 august, la 6 septembrie 1944. Prin acest bombardament, nemții să acopere retragerea trupelor lor.

Odată cu casele cetățenilor au fost distruse și instituțiile satului: școala, primăria, gara care era o minune a arhitecturii românești, ridicată?! de Elie Radu, inginerul care a construit calea ferată pe aici și care a vrut să-i poarte și numele. Tor odată au fost aruncate în aer, 12 podurile calea ferată și la șoseaua națională, construcții monumentale din piatră și fier.

Singură în mijlocul satului, în mormanul de cenușă, a rămas biserica, avariată și ia; ca o mărturie a credinței ne strămutate în Dumnezeu, a locuitorilor acestui sat. Noi, în timpul când satul și bunurile cetățenilor se găseau pradă focului, privim de pe muntele Popa, fără să putem interveni în vreun fel.

Imediat după război, cetățenii au început să refacă satul, înființând un comitet de

acțiune, compus din preotul Ioan Grigoraș ca președinte, C.I. Balcanu, Gh.L. Volmer, Vasile Drumia ca membri, pentru a interveni la autorități și la persoane particulare pentru ajutoare, întocmind și un regulament prin care s-a stabilit metoda de urmat, pentru construirea satului. Articolul , a acestui regulament spunea: „În scopul de a se construi un sat model, comitetul va interveni pe lângă minister, ca să pună la dispoziție, specialiști ce vor întocmi planuri de casă, ținându-se seama de stilul local, mijloacele locale de construcție și de configurația terenului fiecărui sinistat.”

În lipsa acestor specialiști, subsemnatul, am întocmit planul fiecărei gospodării ce s-a făcut.

Cu ajutorul Guvernului Groza, care prin decizia Nr.96 din 24 septembrie 1944, dată în urma intervenției Comitetului de refacere a Comunei Brusturoasa, ni se aprobă lemn din pădurile locale și prin vrednicia cetățenilor

acestui sat, a corpului didactic tînăr venit după război și a organelor locale de Stat și Partid, Brusturoasa este astăzi un sat frumos. Școală de 8 ani, cu un local frumos, avînd opt săli de clasă, sală pentru bibliotecă, cameră pentru material didactic. Încă alte trei școli, cu local propriu, și grădiniță de copii.

Sfatul popular între o clădire frumoasă cu opt camere, unde este adăpostit și postul de miliție, precum și poșta.

Căminul cultural, cu o bogată activitate; corul și echipele de dans. au optînut premii la concursurile raionale. Prin cămin s-a deschis gustul de cetit al cetățenilor, care iau cărți de cetit dela bibliotecă, ba mulți dintre ei, au biblioteci personale la casa lor. Factorii poștali nu dovedesc sa împartă ziarele și revistele, mulțimilor de cetățeni, abonați la diferite publicații. Cinematograful care funcționează în școală se umple la refuz, încît s-a început construcția unui local propriu.

Dispensarul Brusturoasa, care își are existența din 1913, își continuă activitatea, dînd consultații și medicamente gratuit. Casa de naștere, înființată în timpul puterii populare, e folosită și de comunele alăturate. Dîndu-se o îngrijire deosebită noilor născuți și mamelor lehuze. Comuna are medic, moașă și două surori medicale, care se ocupă în de aproape de sănătatea populației.

În comună se găsește și dispensar veterinar, condus de un specialist.

Cooperativa de consum Brusturoasa, cu unsprezece localuri de desfacere a marfurilor și secție de croitorie, dulgherie și frizerie, stau la dispoziția publicului, spre ale satisface cerințele.

Cetățenii Brusturoasei sînt în majoritate romîni de religie ortodoxă, iar restul populației în proporție de 25% sînt romîni de religie romano-catolică. Nu se găsesc cetățeni, care să aparțină altor culte, ori altor credințe.

Brusturenii locuiesc în case, cu camere spațioase, avînd cîte 3-4 și chiar 5 camere, case făcute din lemn, în majoritate acoperite cu țiglă, împodobite artistic. La fie care casă, se găsește o grădină de flori și cîțiva pomi fructiferi.

Ocupația principală a locuitorilor bărbați, în proporție de 50% sînt în industriile forestiere locale și cele dela Comănești: 10% funcționari la căile ferate, 10% în diferite alte funcțiuni-petroliști, mineri, în comerț- iar restul pensionari și mici agricultori pe terenuri proprietate personală.

Femeile sînt casnice, ocupîndu-se de grădinile de zarzavat și de flori din jurul caselor, cu creșterea vitelor, oilor și a păsărilor. Produsul gospodăriilor lor nu-l comercializează, ci îl folosesc pentru traiul lor. Femeile sînt foarte bune gospodine, pricepute în toate. Știu să pregătiască mîncări alese, Meștere ne întrecute în a lucra lîna, din care fac covoare frumoase, cu care împodobesc pereții caselor și ca șternut pe dușumele; fac

flanele frumos colorate și împletite artistic. Icusite în cusături naționale: cămăși, fețe de masă, prosoape, naframe și multe alte lucruri casnice, sînt făcute de mîna lor. Din tot ce lucrează ele, se poate constata gustul lor pentru combinatul culorilor și creația artistică a modelelor. Înainte de război, în școală se făceau expoziții, în care erau expuse lucruri ornate?! de mîna acestor femei.

În ultimul timp, la înfrumusețarea caselor, cu aceste țăsături și cusături, s-a alăturat frumoasa mobilă cumpărată prin cooperativă în anul 1967, s-a adăugat electrificarea completă a satului Brusturoasa, cu cătunile și satele ce-i aparțin. În trecut portul la bărbați consta din cămășă albă purtată cu?! pantaloni albi, iar femeile cu cămăși înflorate, înfășurate cu și mijlocul încins cu bîrnețe. Hainele groase, atît la bărbați cît și la femei, erau bondiăe și cojoae înflorate, numai că prin croială se deosebeau unele de altele. Astăzi, acest port a luîndu-se portul orășenilor.

Biserica parohială din acest sat, este construită în anul 1872 din fondurile comunei, după cum arată inscripția așezată în turla bisericii. „ACEST SFINT LACAS S-A FACUT CU CHELTUIALA ... A COMUNEI BRUSTUROASA SUB ADMINISTRATIA PRIMARULUI GHEORGHE TUNARUL LA 1871 IULIE 30”

Biserica actuală, a fost ridicată pe temelia unei biserici de lemn onstruită la 1837, după cum mărturisesc bătrînii și după cum se arată în Publicația Ateneului Cultural Bacău Nr. 6-7 din 1932-Bisericile Bacăului pagina 35 capitolul „BISERICILE DE LEMN”.

De la această biserică, avem catapeteasma actuală a bisericii Brusturoasa, fără icoanele împărătești; icoane ce s-a perdut în timpul primului război mondial, cînd au fost luate de ostași și duse în tranșee, din credința ce o aveau în ajutorul lor. Biserica e construită din cărămidă și piatră, pe temelie de piatră cu mortar de lut. Are formă de navă, avînd la

intrare un pritor de lemn cu geamuri de sticlă, lucrat frumos de meșteri locali și vopsit într-o culoare de alb-gri. Urmează biserica propriu zisă, cu un turn înalt de formă pătrată, care folosește de clopotniță. Este învelită cu tablă.

Biserica privită în exterior, are un aspect frumos, simplu și bine proporționat, lucrată de meșteri locali, ne cunoscuți, construită din fondurile comunei de primarul Gheorghe Tunarul, care-i și ctitorul ei. În decursul timpului, a suferit dașuri și renovări; de fie care dată aducându-i-se îmbunătățiri și complectări, care au înfrumuseșat-o.

În anul 1912, s-a adăugat pritorul și două contraforturi de susținere a turnului, unul în dreapta și altul în stînga bisericii.

În timpul rășboiului din 1916-1918, sfîntul locaș a suferit avarii, acoperișul și pereții ciuruți de gloanțe, clopotele, policandru, candelile și odăjdiile furate. În anul 1920 preotul Gheorghe Hanganu ajutorul

credincioșilor, a făcut o reparație sumară a bisericii și a cumpărat obiectele necesare cultului. Clopotul mare a fost cumpărat de Ioan bradu cu Neculai Petrea Gheorghe Taranu și Dumitru Gheorghe Taranu, iar policandru de Nicolae Atomei. Celelalte odoare, au fost donate de diferiți credincioși.

În anul 1934 preotul Ioan Grigoraș cu ajutorul credincioșilor, acopere biserica cu tablă nouă și pictează în interiorul bisericii pe pereți, diferite tablouri religioase în ulei, făcându-se ornamentația.

În al doilea rășboi mondial, deși biserica a scăpat de focul ce a mistuit satul, totuși a suferit serioase avarii. Pereții și acoperișul a fost ciuruit de gloanțe și de schijile obuzurilor și trotilului ce aruncase totul în aer, au provocat crăpături adînci în zidul bisericii.

Datorită acestui fapt, tencuiala de pe pereți împreună cu pictura a căzut aproape în întregime.

Suferind asemenea avarii, biserica a fost restaurată în anul 1965, de preotul Ioan Grigoraș, cu fonduri adunate de la credincioși, cu care ocazie, s-au făcut următoarele transformări: s-a înălțat turnul și s-a mărit acoperișul dela turn și corpul bisericii, acoperindu-se în întregime cu tablă zincată. Ambele acoperișuri -la turn și corpul bisericii au fost așezate pe console aplicându-i-se flori din de lemn, dându-se bisericii un aspect frumos. Pereții au fost consolidați cu grinzi de beton și s-a dat jos tencuiala de lut, de pe pereții interiori și exteriori, tencuindu-se cu var și nisip. În interior s-a pictat în întregime pereții în tehnica fresă, de către pictorii: Dumitru Irimesc Piatra Neamț și Eremia Profeta Bucurști.

Tot odată s-a înfrumusețat catapeteasma, aplicându-i-se flori din lemn sculptat și bronzat și tot acum s-a făcut icoanele împărătești și ușile diaconești, de pictorul Eremia Profeta. Biserica s-a îmbogățit și cu al doilea policandru, cumpărat de familia

preotului Ioan Grigoraș, deasemenia i s-a făcut în întregime mobilierul.

Catapeteasma este din lemn de brad, vopsită în ulei, predominând culoarea bleau vernil. Nu prezintă vreo valoare artistică. Starea actuală a catapetesmei este mediocră. O caracteristică a acestei catapetesme este faptul că între apostoli și icoanele praznicale, se găsește pictate scene din patimile Mântuitorului, plasate pe o scîndură. Aceasta s-a făcut din necesitatea de a înălța catapeteasma, întrucît biserica de lemn dela care ni-a rămas această catapeteasmă, era mult mai mică. O altă caracteristică este, că

icoana „Cina cea de Taină” are masa în formă rotundă.

Biserica nu are vreun obiect prețios, sau de valoare artistică. Are toate obiectele necesare cultului și este în stare bună cu ocazia acestei inventarieri, s-a stabilit cu precizie că această catapeteasmă a bisericii, provine dela o biserică mai veche.

Primul preot slujitor la această parohie, despre care se știe, a fost preotul Vasile Hanganu, care se crede că a pus și temelia primei biserici. I-a urmat preotul Neculai Teodorianu în timpul căruia s-a construit actuala biserică. El a fost și primul învățător în satul acesta. Acest preot unchiul scriitorului Teodorianu, care își au originea, în această comună. Mormântul Preotului Teodorianu, se găsește lângă biserică, răfăcut de epitropia bisericii. Dela 1897 și pînă la 31 decembrie 1930, paroh a acestei parohii a fost preotul Gheorghe Hanganu, a cărui mormînt înfrumusețat de către epitropia bisericii se găsește în cimitirul satului.

Dela 1 ianuarie 1931, și pînă în prezent, paroh al parohiei acesteia, e subsemnatul Preot Ioan Grigoraș. În vremurile grele de război, prin care a trecut credincioșii parohiei Brusturoasa, am socotit să nu-i părăsesc, ci am fugit împreună cu ei prin munți și după război am luat parte activă la refacerea satului și deasemenea, am fost prezent la construirea școlilor și Sfatului popular.

Am înființat și condus la început: căminul cultural și cooperativa Brusturoasa, dînd apoi cadrelor tinere locul, ca să le desăvîrșească.

Atît cît puterile fizice și intelectuale m-au ajutat, am căutat să fiu de folos credincioșilor acestei parohii în timpul războiului și să le fiu un bun sfătuitor și îndrumător, în prefatele sociale de după război.

Cîntăreț la această biserică a fost timp de 65 de ani, Petre Bradu, care a urmat tatălui său, pentru ca la rîndul lui, să lase urmaș la strană, pe fiul său Iftimie Bradu, acum pensionar,

care și el la rîndul său a servit biserica timp de 60 de ani. Încît familia Bradu, a condus strana acestei biserici mai mult de o sută de ani.

Drumul dela centrul raional, pînă la satul Brusturoasa se poate face pe C.F.R. și cu I.R.T.A. – Cea mai convenabilă călătorie și pe ori ce vreme, fiind C.F.R., avînd și stație în centrul satului.

Distanța de la sediul raionului la Brusturoasa e de 30 Km.

*Preot Paroh,
Iconom Ioan Grigoraș*

Urmează transcrierea fragmentului pe care l-am mai găsit, în arhiva personală a părintelui Vențel Balcanu, dintr-un raport de activitate, întocmit de același preot Ioan Grigoraș, probabil pentru organele de partid. Acest raport, deși incomplet, reprezintă o radiografie a satului, la momentul 1968.

PAROHIA BRUSTUROASA JUDEȚUL BACĂU RAPORT DE ACTIVITATE PE LUNILE – MAI – SEPTEMBRIE – 1968

ECONOMIC

Seceta ce începuse cu luna aprilie și s-a accentuat în luna mai și iunie, a dat de gîndit organelor de Stat, care au cerut să se ia măsuri pentru a se diminua efectele secetei și tot odată să se ia măsuri pentru a se înlocui perdirile datorită secetei.

Comuna noastră fiind în regiune de munte, în luna mai se mai putiau face însemnări care să aibă mai puțin de suferit din cauza lipsei de apă. Cartoful se mai putia semăna. Deaceia, am adus la cunoștința cetățenilor ca pe terenurile de prin lunci și cele mlăștinoase, să se are și să se samene

cartofi. Ținându-se seama că cartoful poate fi folosit ca hrană atât de om cât și de animale. Iar la ivirea noei recolte de cartofi am trimis pe cetățeni, să ridice praful pentru combaterea gândacului colorado, de la sediul comunei.

În ultimii ani s-a mărit șeptelul în comuna noastră, dublându-se aproape vitele și triplându-se oile. Am pus problema hranei vitelor chiar din luna mai, îndemnând pe cetățeni să adune frunze de copaci, care erau încă tinere, deasemenia tot felul de buruene de prin pădure, care să fie uscate pentru hrana vitelor. Iar la prășitul porumbului, să fie culese mai întâi buruenile și păstrate pentru iarnă și numai apoi să se facă prașila porumbului. În felul acest au fost adunate toate buruenil de prin plantație, de pe lângă garduri, de pe marginia pîrailor, din locuri mlăștinoase, colectându-se: boji, urzici, lobodă sălbatică și multe alte burueni.

Datorită secetei, m-am gândit că nu vom putia fi aprovizionați cu zarzavat. Deaceia, am

sfătuit pe cetățeni și m-am ocupat de aproape, pe cât posibil, la fie care casă să se găsească o mică grădină de zarzavat, care se putia uda ușor cu apă din fântină și din pîrae. Astfel, multe case și-au făcut o asemenea grădină.

În colaborare cu Președintele Comitetului Comunal și cu concursul cetățenilor din satul Hîngănești, s-a abătut o parte din apa Trotușului pe o distanță de aproximativ 3 km. străbătînd o parte din satul Brusturoasa și întreg satul Hîngănești, apă ce a fost folosită de cetățeni la udatul grădinilor și la adăpatul vitelor.

Urmările secetei din lunile mai, iunie, se simte, acum mai ales prin lipsa de nutreț la vite. Datorită acestui fapt mulți cetățeni vînd vitele pentru a fi sacrificate și vor sacrifica oile, încît în iarna aceasta, numărul vitelor și al oilor vor scădea simțitor. Prin sfaturile ce li-am dat cetățenilor ca să colecteze încă din luna mai tot felul de burueni. Iar faptul că s-a semănat mulți cartofi, îi sfătui să adune cartofii cît de mici, chiar acei care altă dată rămîniau

ăe cîmp și să-i folosească ca hrană pentru vite în timpul ernei, în felul acesta cu mai puțin nutreț vor putia scoate vitele în primăvară. Față de măsurile luate de timpuriu, prin sfaturile ce li-am dat și pe care credincioșii li-au pus în practică am nădejde că se vor salva în iarna aceasta vitele și oile cetățenilor comunei noastre.

În comuna noastră s-a introdus în mare parte lumina electrică dar nu s-a terminat încă, pentru că unii din cetățeni, n-ai înțăles să achite în întregime sumele cu care au fost impuși. Ca și în alți ani, m-am ocupat de această problemă și credem că la încheerea anului, electrificarea să fie terminată, așa cum a fost planificat, ca la finile anului 1968 să fie complet electrificate cele șase sate ale comunei.

Demult duc propapagandă printre cetățeni, ca să se prezinte singuri la agentul încasator ca să plătiască impozitele de tot soiul, aceasta fiind o obligație de onoare cetățăniască. Acțiune care în mare parte a

reușit, pentrucă că cei mai mulți din cetățeni se prezintă astăzi la sediul comunei pentru achitarea impozitelor.

ÎNFRUMUȘETAREA COMUNEI

O preocupare veche a parohiei Brusturoasa, intrată în tradiția satului, a fost să aibă răsadniță de flori, din care să înfrumusețeze biserica, curtea bisericii, cimitirul satului și din care să împartă în mod gratuit cetățenilor, ne lipsind de această danie Comitetul Comunal, școala, casa de naștere și cooperativa. La aceste se mai adaugă

împărțirea de semințe de flori la mai mult de o sută de familii. Deaceia se văd abundînd florile la biserică și în tot satul cum nu se mai găsește la o altă comună de prin împrejurimi.

Ne încetat am sfătuit să țină curățenia caselor, a curților și a șanțurilor din fața caselor. De multe ori am muștrat pe acei care nu se conformau.

SĂNĂTATEA ȘI IGIENA SATULUI

Am sfătuit pe bolnavi să se ducă la medic. Am vorbit despre importanța vaccinării și injectării de seruri la copii, erindu-i de bolile care în mod obișnuit le contractau în trecut. Medicul face apel la mine ori de cîte ori vrea să fie popularizate anumite măsuri ce se iau în acest domeniu.

CĂMINUL CULTURAL

În anul acesta s-a construit în comuna noastră un local pentru cămin, la care

construcție am contribuit, mobilizînd pe cetățeni pentru munci voluntare, personal am trimis circa zece care de prundiș pentru nivelarea terenului din fața căminului.

M-am ocupat întotdeauna de construirea caselor din sat, pentru care am făcut planuri, sfătuiind pe cetățeni să le pună pe terenuri ferite de umezeală, datorită faptului că sînt făcute din lemn și pot căpăta bureți. În vara aceasta am făcut planul casei lui Gh. Volmer, C. Boghian și lui D. Dascălu.

Am dat sfaturi cetățenilor ca să locuiască în tradevăr casele ce le construiesc și să folosească mobila și ustensilele pe care le au în casa lor, pentru că este să nu fie numai niște podoabe cu care se mîndresc.

Soția mia, ori de cîte ori are prilejul, dă sfaturi, cum să se pregătiască mîncări gustoase, cum să se pregătiască conserve pe iarnă și multe alte sfaturi gospodărești. Se observă că în ultimul timp numărul gospodinelor care se

interesează de aceste pregătiri e cu mult mai mare ca în trecut.

ȘCOALA

Am luat parte la închiderea anului școlar și la deschiderea lui. Înainte de deschiderea școlii, am vorbit cetățenilor despre necesitatea învățământului de 12 ani, despre obligativitatea frecvenței, despre avantajile ce le au elevii de azi – cărți gratuite, învățământ gratuit, burse elevilor meritoși etc, etc.

Într-o predică ținută la hramul de la biserica Palanca, unde erau adunați o mulțime mare de credincioși de prin comunele Văii Trotușului am vorbit despre tineretul zilelor noastre, despre cerințele ce li se impun datorită muncilor din fabrici, unde trebuie să fie pricepuți, ageri la minte, avînd a lucra cu noa tehnică. Am elogiat felul cum răspund ei acestor cerințe și că trebuie în viitor și mai multă pricepere datorită perfecționării

mașinelor, fapt pentru care tinerii ce le vor urma, li se cere să urmeze școli în acest domeniu, care se vor totaliza cu cîte zece ani de școală. Li-am arătat că toată industria și tot ce se face de Statul nostru astăzi e pentru bunăstarea și fericirea noii generații, deaceia au și datoria de a apăra aceste bunuri dacă cineva ar voi să le cuceriască.

MILIȚIA

În urma rugăminții ce mi s-a făcut de organele de miliție, am adus la cunoștința cetățenilor ca să-și schimbe buletinele unde era cazul și să respecte legia circulației, dîndu-le și unele indicații.

În urma înțelegerei cu organele comunale, am mobilizat oamenii, pentru o ședință la școala Brusturoasa în ziua de 14 iulie, cînd s-a purtat discuții asupra noului cod penal și a altor legi. Am luat și eu cuvîntul îndemnînd pe cetățeni să respecte legile.

La 25 august am pornit cu toți credincioșii din biserică la școală unde s-a cetit hotărârile Marei Adunări Naționale. Am luat și eu cuvântul îndemnând pe cetățeni să asculte de conducătorii firești ai țării noastre. [...aici se termină paginile găsite....]”

Aici veți putea citi cuvintele adresate de către părintele Ioan Grigoraș, unui superior al său, despre care nu știm cine va fi fost, însă importante sunt informațiile conținute în acest document. Am redus unele mici fragmente care se repetă și în celelalte documente reproduse aici, însă, pentru cei care doresc, documentul se poate găsi la părintele Constantin Popa.

„PREA SFINȚITE STĂPÎNE,

Vă rugăm respectuos, să-mi permiteți ca să fac un scurt istoric al satului și bisericii Brusturoasa.

[.....] În primul război mondial satul acesta, a fost teatru de lupte. Cetățenii, o

parte s-au refugiat prin munți, iar alții au luat drumul bejeniei, pentru ca în urma lor, satul să fie transformat în cenușă.

În al doilea război mondial, istoria se repetă. După ce din nou a trebuit să părăsim satul și să ne refugiem în munți, luptele purtate deasupra satului mai bine de două săptămâni, au transformat a doua oară acest sat în cenușă. Au ars cu acest prilej: școala, primăria, gara și 155 de case. În mormanele de cenușă, singură biserică a scăpat, ca o mărturie a credinței ne sdruncinată a acestor oameni în Dumnezeu.

În țara noastră, istoria satului e istoria bisericii și istoria bisericii e istoria satului, pentru că și unul și cealaltă au mers alături.

În trecutul mai îndepărtat, oamenii satului acestuia s-au închinat la schitul Cotumba. La anul 1832, își fac o biserică de lemn, sub conducerea preotului Vasile Hanganu, biserică ce nu dăinuiește decât vreo 40 de ani; probabil fiind de lemn, a putrezit.

La 1871, pe temelia bisericii vechi, s-a clădit actuala biserică de către preotul N. Teodorianu și primarul de atunci Gh.Tunaru. După decesul preotului Teodorianu, urmează ca paroh Pr. Gh. Hanganu între anii 1898 – 1930. Preotul Hanganu aduce îmbunătățire bisericii, construind la 1912 două contra forturi și pridvorul.

La 1 ianuarie 1931, am fost numit preot pe seama acestei parohii.

La acea dată, biserica avea nevoie de reparații radicale. Purta urmele primului război mondial, pe care Pr. Gh. Hanganu nu le putuse îndepărta fiind la vîrsta de 86 de ani. Încît la 1934, am renovat biserica, pictîndu-o în întregime în ulei.

În urma luptelor din al doilea război mondial, a avut de suferit și biserica deși a scăpat de pîrjol. Aproape în întregime, tencuiala cu pictura de pe pereți a căzut. Acoperișul, ciuruit de gloanțe. O bombă ce a lovit turnul bisericii, a produs fisuri în ziduri.

Imediat după război, încă în 1945, am făcut o reparație sumară și am făcut slujbă în ea așa cum se găsea, pînă la 1956 cînd, după ce s-a refăcut satul cu toate instituțiile lui, am renovat și eu biserica, scimbînd formatul acoperișului și a turnului; consolidînd zidurile și pictîndu-o în tehnica frescă. Tot atunci am făcut șoprul pentru agape.

Pentru a cinsti memoria celor doi preoți, înaintași ai mei la această parohie, li-am făcut mormintele. Preotul Teodorianu se află lîngă biserica, iar Pr. Gh. Hanganul în cimitirul satului.

În anul trecut am făcut gardul de fer dela stradă, iar acum în șoprul din fața noastră avem un șantier, unde pregătîm un gard din pre fabricate, cu care vom împrejmui curtea bisericii și cimitirul. Gard în întindere de 400 metri și care va costa circa 60 000 de lei.

Aceste sunt lucrări edilitare făcute la parohie cu sprijinul larg al credincioșilor.

În afară de biserică, după război am luat parte activă la reconstruirea

satului, în calitate de președinte al comitetului de reconstrucție. Cele mai multe case, s-au construit după planurile întocmite de mine.

La acea vreme, am înființat cooperativa și căminul cultural, pe care li-am condus în calitate de președinte.

Am spus „la acea vreme”, pentru că atunci eram numai doi intelectuali în sat. Învățătorul și preotul.

Prea Sfințite Stăpîne, în anul acesta se vor sărbători 25 de ani dela război. Ani de prefaceri sociale. În acești 25 de ani și satul s-a transformat complect.

Astăzi Brusturoasa are mai mult de 20 de cadre didactice. Un medic secundat de numeroase ajutoare. Cooperativa, Căminul Cultural, Primăria, sunt conduse de oameni capabili și foarte activi.

La tot ce au construit ei: școli, primărie, casă de naștere, cămin cultural, electrificarea satului, am contribuit și eu, fie direct sau indirect.

Am înșirat aici, activitatea mea edilitară. Dar o mărturisesc, că nu acesta a fost țelul meu. Am lucrat în acest domeniu, că împrejurările au cerut-o.

Țelul meu, gândul meu, a fost însă, să fac în acest sat o Biserică vie. O Biserică în care credincioșii să trăiască conform principiilor Bisericii noastre creștine. Adică omul să fie om!

Îmi place omul demnității!

[.....]

Ași pute să aduc multe exemple de felul de predicare al meu, mulțimia de caete cu predici și conferințe stau mărturie a strădaniei mele, în acest domeniu.

Pot oarecum să mă bucur și pot să vă spun Prea Sfințite Stăpîne, că Brusturenii sunt oameni pașnici, oameni demni; cetățeni conștiincioși. Nu o spun eu, au recunoscut-o și alții care i-au cunoscut.”

CUVÂNT DE ÎNCHEIERE

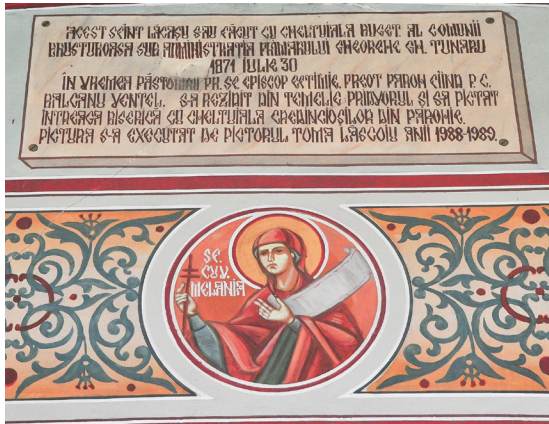
În speranța că această lucrare a adus ceva lumină în complicatul parcurs al vieții duhovnicești din parohia Brusturoasa, iar lucruri pierdute în negura uitării au ieșit la iveală, vă invităm să vă aplecați asupra acestor rânduri cu răbdare și recunoștință față de înaintașii noștri.

Iar dacă vreun creștin din această parohie, sau din cele vecine, mai are cunoștință de alte informații care ar clarifica aspecte ale celor scrise aici, sau ar putea veni cu date noi, îl rugăm să ni le împărtășească, pentru a nu rămâne pierdute în vreun sertar.

*Vă port pe toți în preoția mea,
preot Constantin Popa*

Parohia Brusturoasa

CUPRINS

Pr. Lect. Dr. Daniel ENEA
PRECUVÂNTARE / 5

Preot Constantin Popa
MONOGRAFIA PAROHIEI BRUSTUROASA / 7

Preot Sachelar Gh. Hanganu
MONOGRAFIA PAROHIEI BRUSTUROASA / 42

Preot Iconom Ioan Grigoraș
MONOGRAFIA PAROHIEI BRUSTUROASA / 63
RAPORT DE ACTIVITATE / 73

CUVÂNT DE ÎNCHEIERE / 81

GALERIE FOTOGRAFICĂ DIN VIAȚA PAROHIEI / 82

*„Aduceți-vă aminte de mai marii voștri,
care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu;
priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața
și urmați-le credința” (Evrei 13, 7)*

